

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2009 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehystä vuosille 2010—2013

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 31 päivänä maaliskuuta 2009 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistele-
vasti käsiteltäväksi valtioneuvoston selonteon
valtiontalouden kehystä vuosille 2010—2013
(VNS 3/2009 vp).

Lausunnot

Eduskunnan muut erikoisvaliokunnat ovat voi-
neet antaa valtiovarainvaliokunnalle toimialaan-
sa koskevan lausunnon valtiontalouden kehys-
stä vuosille 2010—2013. Lausunnon ovat anta-
neet

- ulkoasiainvaliokunta UaVL 2/2009 vp
- tarkastusvaliokunta TrVL 2/2009 vp
- hallintovaliokunta HaVL 4/2009 vp
- lakivaliokunta LaVL 5/2009 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 11/2009 vp
- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 8/2009 vp
- sivistysvaliokunta SiVL 4/2009 vp
- sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta StVL 8/2009 vp
- talousvaliokunta TaVL 12/2009 vp
- tulevaisuusvaliokunta TuVL 2/2009 vp
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 4/2009 vp
- ympäristövaliokunta YmVL 10/2009 vp.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ja jaostoissa ovat olleet kuulta-
vina

- apulaisbudjettipäällikkö Markus Sovala, bud-
jettineuvos Pekka Pelkonen, talouspäällikkö
Jukka Nummikoski, projektijohtaja Jaakko
Kuusela, budjettineuvos Jouko Narikka,
neuvotteleva virkamies Rainer Alanen, neu-
votteleva virkamies Juha Majanen, neuvot-
televa virkamies Leo Parkkonen, neuvotte-
leva virkamies Hannele Savioja, vanhempi
finanssisihtööri Susanna Ikonen, budjetti-
sihtööri Niko Ijäs ja finanssisihtööri Panu
Kukkonen, valtiovarainministeriö
- alivaltiosihtööri Antti Sierla, talousjohtaja
Risto Hakoila, lähetystöneuvos Heli Kanerva
ja taloussuunnittelija Sari Kantola, ulko-
asiainministeriö
- kansliapäällikkö Tiina Astola ja talousjohtaja
Harri Mäkinen, oikeusministeriö
- kansliapäällikkö Ritva Viljanen ja talous-
johtaja Jukka Aalto, sisäasiainministeriö
- kansliapäällikkö Kari Rimpä, ylläjohtaja Eero
Lavonen, talousjohtaja Timo Norbäck, yksi-
kön johtaja Markku Nikkilä ja neuvotteleva
virkamies Timo Rivinoja, puolustusminis-
teriö
- taloussuunnittelupäällikkö Matti Väisänen,
johtaja Anita Lehtikainen, ohjelmajohtaja
Georg Henrik Wrede ja kulttuuriasiain-
neuvos Kirsi Kaunistarja, opetusministeriö
- talousjohtaja Hannele Laiho, maatalous-
neuvos Esko Juvonen ja talousylitarkastaja
Heikki Piiparinen, maa- ja metsätalousminis-
teriö
- ylläjohtaja Juhani Tervala, talousjohtaja Jaana
Kuusisto, liikenneneuvos Riitta Viren ja

- controller Marja Heikkinen-Jarnola, liikenne- ja viestintäministeriö
- kansliapäällikkö Erkki Virtanen, talousjohtaja Eero Murto, lainsäädäntöneuvos Kari Parkkonen, neuvotteleva virkamies Mika Niemelä, erikoissuunnittelija Raija Saastamoinen ja hankepäällikkö Petra Tarjanne, työ- ja elinkeinoministeriö
 - apulaisosastopäällikkö Mikko Staff, finanssi- sihteeri Jenni Eskola ja finanssi- sihteeri Arto Salmela, sosiaali- ja terveysministeriö
 - talousjohtaja Oili Hintsala, rakennusneuvos Erkki Laitinen ja yli-insinööri Jukka Vuontela, ympäristöministeriö
 - osastopäällikkö Antti Suvanto, Suomen Pankki
 - toiminnanjohtaja Heikki Sederlöf, Ammatillisen Aikuiskoulutuksen Liitto ry
 - johtaja Jarmo Lindén, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
 - tutkija Hannu Kaseva, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
 - johtaja Jouni Välijärvi, Koulutuksen tutkimuslaitos
 - johtaja Simo Tiainen ja varametsäjohtaja Timo Nyrhinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 - pääjohtaja Markku Mylly, Merenkulkulaitos
 - koulutusasiain päällikkö Matti Lahtinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
 - suunnittelujohtaja Petri Pohjonen, Opetushallitus
 - ennustepäällikkö Eero Lehto, Palkansaajien tutkimuslaitos
 - ekonomisti Janne Huovari, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos PTT
 - johtaja Olavi Rautiainen, Pohjois-Savon metsäkeskus
 - sihteeri Lauri Ainasto, Puuliitto
 - hallintojohtaja Hannu Mäkikangas, Rata- hallintokeskus
 - johtaja Martti Kallio ja erityisasiantuntija Päivi Rajala, Suomen Kuntaliitto
 - toiminnanjohtaja Eero Yrjö-Koskinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
 - professori, vararehtori Pekka Korvenmaa, Taideteollinen korkeakoulu
 - tutkija, tutkimusyksikön päällikkö Paula Karhunen, Taiteen keskustoimikunta
 - projektipäällikkö Minna Salmi, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
 - apulaisjohtaja Tapani Määttä, Tiehallinto
 - talousjohtaja Pekka Pylkkänen, Tullihallitus
 - pääjohtaja Harri Vainio, Työterveyslaitos
 - toimialajohtaja Teppo Koivisto, Valtiokonttori
 - ylijohtaja Seija Ilmakunnas, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
 - professori Liisa Uusitalo.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat asiassa antaneet Ammatillisen Aikuiskoulutuksen Liitto ry, Pääesikunta ja Suomen Kuntaliitto.

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO

Valtiontalouden kehysten valmistelun lähtökoh- tana on ollut 25.5.2007 annettu kehyspää- tös, jota on sittemmin uudistettu 13.3.2008 annetulla päätöksellä. Nyt käsiteltävänä oleva kehyspää- tös vastaa vuoden 2010 hinta- ja kustannus- tasoa. Lisäksi kehykseen on tehty vuosia 2010 ja 2011 koskevat talousarvion rakennemuutokset ja siinä on täsmennetty eräitä hallinnonala- kohtaisia linjauksia.

Menokehykset ovat vuosina 2010—2013 vuo- den 2010 hinta- ja kustannustasossa 36 624—

37 782 miljoonaa euroa. Lisäksi vuosille 2010 ja 2011 on 300 miljoonan euron vuosittainen lisä- talousarviovaraus. Jakamaton varaus on 54 mil- joonaa euroa vuonna 2010 ja 116 miljoonaa eu- roa vuonna 2011.

Kehyspää- töksen mukainen menolinjaus toteuttaa hallituksen talousstrategiaa, jonka tavoitteena on lisätä suomalaisten hyvinvointia parantamalla edellytyksiä työllisyyden tuntu- valle kohentumiselle ja tuottavuuden kasvun nopeutumiselle. Painopisteinä ovat sosiaali-

turvan kehittäminen, osaamisen edistäminen, t&k-toiminta sekä ilmasto- ja energiapolitiikka. Kehyksissä varaudutaan mm. aluehallintouudistukseen, yliopistouudistukseen sekä SATA-komitean esittämien muutosten toteuttamiseen.

Edelliseen kehyspäätökseen verrattuna vuoden 2011 kehysten ulkopuoliset menot kasvavat 2,4 mrd. euroa. Lisäyksestä noin 0,5 mrd. euroa johtuu heikentyneen taloustilanteen vuoksi kasvavista työttömyysturvan ja asumistuen menoista sekä noin 1,1 mrd. euroa kansaneläkelainmuutoksesta johtuvien menojen kasvamisesta. Lisäyksestä 374 milj. euroa aiheutuu kuntien verotulomenetysten kompensatiosta kunnille.

Valtionvelan mittava kasvu lisää velan korkomenoja noin 3,6 mrd. euroon vuoteen 2013 men-

nessä. Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden arvioidaan olevan alijäämäinen koko kehyskauden. Vuonna 2011 alijäämän arvioidaan olevan 4,3 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että saamansa selvityksen mukaan selonteon sivun 18 kolmas ja neljäs virke ("Samalla ryhdytään toimiin ympäristöanalytiikan laboratoriopalvelujen kokoamiseksi Suomen ympäristökeskuksen yhteyteen laajemminkin. Tarvittavista jatkoselvityksistä ja toimeenpanosta vastaa ympäristöministeriö.") eivät sisälly valtioneuvoston päätökseen. Ne ovat eduskunnalle jaetussa asiakirjassa teknisen virheen seurauksena.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talous- ja työllisyyskehitys

Valtiontalouden kehyspäätös on laadittu tilanteessa, jossa maailmantalous on syvässä taantumassa. Talouden globalisoitumisen seurauksena kaikki talousalueet ovat kohdanneet laskusuhdanteen samanaikaisesti ja maailmantalous on heikentynyt erittäin nopeasti. Rahoituskriisin laajennuttua reaalityönteon alaspäin vievä kierre on voimistunut, eikä näköpiirissä ole selvää muutosta talouden elpymisestä; maailmantalouden taantumaa arvioidaan pikemminkin vielä syvenevän. Talouden taantuminen on ollut nopeaa myös euroalueella. Kuluvan vuoden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana euroalueen talous supistui enemmän kuin kertaakaan toisen maailmansodan jälkeen; edelliseen vuoteen verrattuna bruttokansantuote pieneni peräti 4,6 prosenttia.

Suomen julkinen talous oli taantumaa alkaessa vahvalla pohjalla, mutta erityisesti viennin voimakkaan vähenemisen vuoksi taloustilanne on heikentynyt jyrkästi. Kokonaistuotannon arvioidaan supistuvan kuluvana vuotena 5 prosenttia ja ensi vuonna edelleen 1,5 prosenttia. Kokonaistuotannon arvioidaan kääntyvän kasvuun

vuonna 2011, mutta hidastuvan taas kehyskauden lopulla. Vuonna 2013 kansantuotteen kasvun arvioidaan jäävän alle kahteen prosenttiin.

Myös työttömyys on lisääntynyt, ja sen arvioidaan nousevan kuluvan vuoden aikana 9 prosenttiin ja vuonna 2010 jo lähes 10 prosenttiin. Työpaikat vähenevät erityisesti viennin, mutta vähitellen myös kotimaisen kysynnän supistumisen vuoksi. Kehyskauden lopulla työttömyysasteen arvioidaan olevan 7,8 prosenttia työvoimasta.

Kehyspäätökseen sisältyvien verolinjausten mukaan alkoholin, energian ja kiinteistöjen veroja korotetaan, mutta verotulokertymä vähenee kuitenkin nopeasti työllisyyden heiketessä. Valtion verotulojen arvioidaan pienenevän vuosina 2009—2010 keskimäärin vajaat 8 prosenttia vuosittain ja kasvavan tämän jälkeen noin 7 prosenttia vuodessa kehyskauden loppua kohden. Vuosina 2010—2013 tuloarviot ovat vuositasolla keskimäärin 7,6 mrd. euroa alhaisemmat kuin vuosi sitten arvioitiin.

Valtion menojen kattamiseksi valtion lainanotto lisääntyy. Valtionvelan arvioidaan nousevan kehyskauden lopulla 103 miljardiin euroon, mikä on 50 prosenttia bruttokansantuotteesta; korkomenot nousevat 3,6 miljardiin euroon.

Ennusteen mukaan valtion budjetti on alijäämäinen koko kehyskauden, enimmillään 12,2 miljardia euroa vuonna 2010.

Talouden synkät näkymät varjostavat siis koko kehyskautta. Talouden alamäen arvioidaan tosin vähitellen loivenevan, mutta elpymisen ennustetaan alkavan vasta ensi vuoden aikana. Vaikka talous kääntyisi jo vuoden lopulla hienoiseen nousuun, talous- ja työllisyystilanteen arvioidaan kuitenkin pysyvän heikkona vielä pitkään.

Maailmantalouden jyrkkä alamäki asettaa Suomen kaltaisen, viennistä riippuvaisen pienen kansantalouden poikkeuksellisen suurten haasteiden eteen. Talouskriisin aiheuttamien ongelmien ohella merkittävänä haasteena on julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä. Jotta julkisen talouden kestävyys voidaan turvata pitkällä aikavälillä, tulisi julkisen talouden olla ylijäämäinen. Valtiovarainministeriön mukaan kestävyuden turvaava julkisen talouden ylijäämä on noin 4 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan julkisen talouden arvioidaan kuitenkin painuvan ensi vuosikymmenen alkuvuosina alijäämään, joka vastaa yli 4:ää prosenttia bruttokansantuotteesta; kehyskauden lopulla alijäämän arvioidaan olevan vielä yli 2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Vastaaminen väestön ikääntymisestä johtuviin haasteisiin on näin ollen aiemmin arvioitua vaativampaa, koska lähtökohtatilanne on muodostumassa paljon ennakoitua heikommaksi.

Valiokunta pitää erittäin keskeisenä hallituksen talouspoliittista linjausta, jossa korostetaan julkisen talouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä. Valiokunta korostaa, että tulevaisuuden suurista taloudellisista haasteista selviytyminen edellyttää tiukkaa budjettikuria, julkisten menojen hillintää sekä huolehtimista veropohjan laajuudesta ja verotulojen riittävydestä. Julkisen talouden kestävyuden turvaaminen edellyttää myös työurien pidentämistä, työllisyysasteen nostamista ja julkisen sektorin tehokkuuden ja tuottavuuden parantamista. Valiokunta painottaa, että myös talouskriisin aikana tehdyillä toimilla on edistettävä julkisen talouden kestävyys-

tä pitkällä tähtäimellä ja huolehdittava siitä, että luottamus ja uskottavuus Suomen talouteen säilyvät myös tulevaisuudessa.

Vallitsevaan ja nähtävissä olevaan suhdannekehitykseen nähden valiokunnalla ei ole huomauttamista selonteossa esitettyihin finanssi- ja talouspolitiikan peruslinjauksiin. Talouden näkymät ovat kuitenkin kaiken kaikkiaan poikkeuksellisen epävarmat, ja ennusteiden tekeminen on vaikeaa. Mikäli kansainvälinen taantuma syvenee ja pitkittyy ennakoitua enemmän, selonteon mukainen perusennuste voi osoittautua liian optimistiseksi. Toisaalta verotuloennusteet voivat osoittautua alamitoitetuiksi etenkin tilanteessa, jossa kansainvälisen kysynnän elpymisen vetäisi myös Suomen vientiteollisuuden ennakoitua nopeampaan nousuun.

Valiokunta on seuraavassa käsitellyt yksityiskohtaisemmin vain eräitä keskeisiä määrärahakysymyksiä. Muiden erikoisvaliokuntien antamissa lausunnoissa on käsitelty tarkemmin kullakin hallinnonalalla esiintyviä ongelma-alueita ja kehittämistarpeita.

Vaalikauden kehys ja eräitä hallinnonala-kohtaisia huomioita

Aiempiin menokehyksiin pohjautuvat valtiontalouden menokehykset on laadittu hallituskauden alussa, jolloin talouden näkymät olivat aivan erilaiset kuin tällä hetkellä. Hallitus ei kuitenkaan esitä muutoksia hallitusohjelman mukaiseen menolinjaan, vaan vaalikauden kehys on tarkistettu teknisesti vastaamaan hinta- ja kustannustasossa sekä talousarvion rakenteessa tapahtuneita muutoksia.

Vaikka kokonaismenoja ei siis supisteta, hallitus aikoo kohdentaa uudelleen 200 miljoonaa euroa kehyksiin sisältyvistä menoista. Näin syntyyä liikkumavaraa käytetään mm. aikuiskoulutuksen uudistamiseen, aktiivitoimenpiteiden lisäämiseen, maahanmuuttopolitiikan tarpeisiin sekä talouden tulevaa kasvupotentiaalia vahvistaviin t&k- ja muihin investointeihin. Määrärahojen uudelleenkohdentaminen toteutetaan vuoden 2010 talousarviossa.

Valiokunta pitää perusteltuna, että menoja kohdennetaan uudelleen, jotta ne voidaan suunnata nykytilanteen kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisiin kohteisiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että resursseja ja toimenpiteitä kohdistetaan erityisesti maan talouden ja kilpailukyvyyn sekä kansalaisten työllisyyden ja hyvinvoinnin kannalta keskeisille alueille.

Lähivuosina on ennen muuta panostettava talouskasvun vahvistamiseen ja kilpailukyvyyn parantamiseen sekä ilmastomuutoksen torjuntaan. Tällöin on keskeistä suunnata lisäpanostuksia tutkimukseen, tuotekehitykseen sekä osaamiseen.

Valiokunta korostaa myös toimia, joilla voidaan edistää vientiä ja yritysten kansainvälistymistä. Tämä edellyttää lisäpanostuksia toimintaan, joka edistää vientiin liittyvää osaamista sekä kansainvälistä tutkimusyhteistyötä ja joka tukee kasvuyrityksiä niiden kansainvälistymisessä. Esimerkiksi ympäristöteknologia on yksi globaaleista kasvualoista, joissa Suomella on edellytykset lisätä vientiä. Suomen tulisi myös profiloitua monikansallisten yritysten vaativan t&k-toiminnan sijoituspaikkana sekä uusien liiketoimintakonseptien testausympäristönä.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että pitkittyessään taantuma saattaa vaarantaa kokonaisten teollisuusalojen toimintamahdollisuudet Suomessa. Onkin tärkeää, että kriittisten toimialojen toimintaedellytykset ja kilpailukyky pyritään turvaamaan, jotta useiden vuosikymmenien aikana kertynyt korkeatasoinen erityisosaaminen voisi säilyä Suomessa myös taantumavaiheen yli.

Valiokunta pitää perusteltuna, että aikuiskoulutuksen ja aktiivitoimenpiteiden resursseja lisätään. Työllisyysmäärärahoja on jo korotettu vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarviossa sekä myös kehyspäätöksessä. Lisäksi hallitus osoittaa Euroopan sosiaalirahaston varoista noin 60 miljoonaa euroa mm. nuorten ja vastavalmistuneiden työllistämiseen. Työttömyys on kuitenkin noussut nopeasti ja myös lomautukset ovat jatkuvasti kasvaneet. Erityisen huolestuttavaa

on se, että alle 25-vuotiaiden työttömyysaste on noussut jo noin 20 prosenttiin. Työvoimapolitiisten toimien määräraharavetta onkin seurattava ja tarvittaessa arvioitava määrärahan mitoistusta vielä uudelleen.

Valiokunta muistuttaa, että talouden käännyttyä nousuun Suomea uhkaa työvoiman ikääntymisestä johtuva työvoimapula. Tällöin työkykyisen ja osaavan työvoiman saatavuus on keskeinen edellytys talouskasvun käynnistymiselle. Onkin siksi tärkeää, että taantumanaikana panostetaan työntekijöiden ammatillisen osaamisen parantamiseen ja että irtisanomisten sijaan turvaututaan mahdollisuuksien mukaan esim. kiertäviin lomautuksiin. Erityisesti tulee estää nuorten ajautuminen pitkäaikaistyöttömyyteen.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että myös ilmasto- ja energiasstrategian mukaiset tavoitteet ja kansainväliset velvoitteet pystytään toteuttamaan nykyisen suhdannetilanteen aiheuttamista ongelmista huolimatta. Valiokunta viittaa ilmasto- ja energiaselonteosta antamaansa lausuntoon (VaVL 8/2009 vp — VNS 6/2008 vp) ja korostaa toimia, joilla saavutetaan uusiutuvan energian käyttöä koskevat tavoitteet. Bioenergian ja etenkin puuperäisen polttoaineen käytön lisääminen edellyttää mm. kestäväen metsätalouden rahoituslain nojalla maksettavan valtion tuen lisäämistä. Tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan myös uusia innovatiivisia ratkaisuja.

Valiokunta pitää myönteisenä, että maahanmuuttopolitiikan tarpeisiin on tarkoitus uudestaan kohdentaa määrärahoja. Turvapaikkahakemusten käsittelyä nopeuttamalla vähennetään valtiontaloudelle hakemusten ruuhkautumisesta aiheutuvia huomattavia lisäkustannuksia. Valiokunta nostaa myös esille maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi kunnille maksettavan korvauksen, joka on ollut samalla tasolla 1990-luvun alkupuolelta lukien. Kuntien heikon taloustilanteen vuoksi korvauksen merkittävä korottaminen lisäisi kuntien halukkuutta vastaanottaa pakolaisia.

Kuntatalous ja peruspalveluohjelma

Kuntatalouden, kuten myös valtiontalouden näkymät ovat huonontuneet talouskriisin myötä nopeasti. Kuntien verotulojen jyrkkä aleneminen johtuu pääosin suhdanneherkän yhteisöveron tuoton romahtamisesta. Verotulojen väheneminen on ollut nopeaa etenkin niissä kunnissa, jotka ovat hyvin riippuvaisia muutaman suuren vientiyrityksen talous- ja työllisyyskehityksestä. Samalla kun kuntien talous heikkenee, niiden menot lisääntyvät mm. palvelutarpeen kasvaessa sekä toimeentulotuki- ja työmarkkinamenojen noustessa.

Hallitus päätti kehysriihen yhteydessä vahvistaa kuntien rahoituspohjaa korottamalla väliaikaisesti yhteisöveron tuottoa koskevaa jakosuutta, poistamalla asteittain työnantajan kansaneläkemaksun ja korottamalla kiinteistöveron ylä- ja alarajoja. Näillä toimilla kuntatalouden arvioidaan vahvistuvan 468 miljoonaa euroa vuonna 2009 ja 649 miljoonaa euroa vuonna 2010 sekä 674 miljoonaa euroa vuonna 2011. Vaikutukset kuntatalouteen voivat olla myös suuremmat riippuen siitä, kuinka moni kunta hyödyntää kiinteistöveron nostomahdollisuutta.

Peruspalvelubudjettitarkastelun piiriin kuuluvat valtionavut kasvavat kehyskaudella nettomääräisesti noin 430 miljoonaa euroa. Suurin lisäys valtionosuuksiin aiheutuu indeksikorotuksesta, joka lisää valtionosuuksia yhteensä 237 miljoonaa euroa.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että kuntien rahoituspohjaa vahvistetaan. Käytännössä kuntien menopaineet ovat kuitenkin niin suuria, että kunnat joutuvat tekemään edellä mainituista tukitoimista huolimatta merkittäviä säästötoimia, lisäämään velanottoa ja siirtämään suunniteltuja investointeja tuonnemmaksi. Peruspalveluohjelman mukaan kuntien oletetaan ryhtyvän toimiin menojen kasvun hillitsemiseksi, mutta tästä huolimatta menojen arvioidaan kasvavan jatkossakin noin 4 prosentin vuosivauhdilla.

Valiokunta korostaa, että palvelujen tehokkuutta ja tuottavuutta tulee parantaa. Kuntien lukumäärän vähentäminen ei vielä riitä, vaan palvelut on voitava tuottaa aiempaa tehokkaam-

min. Tilastokeskuksen tammikuussa 2009 julkaiseman tilaston mukaan kuntien ja kunta-yhtymien koulutuksen, terveydenhuoltopalveluiden ja sosiaalipalveluiden yhteenlaskettu kokonaistuottavuus on laskenut jatkuvasti koko 2000-luvun. Kuntien väliset suuret tuottavuus- ja tehokkuuserot ovat kuitenkin osoitus siitä, että tehokkaimpien rakenteiden ja toimintamallien kattavalla käyttöön ottamisella tuottavuutta voidaan lisätä laadusta ja vaikuttavuudesta tinkimättä. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen määrätietoinen jatkaminen onkin aivan avainasemassa kuntien menojen hillinnässä.

Hallituksen tulee seurata kuntatalouden tilannetta ja huolehtia siitä, että kunnat kykenevät selviytymään velvoitteistaan. Tarvittaessa kuntatalouden rahoituspohjaa on edelleen vahvistettava.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että hyvinvointipalveluihin panostetaan myös taantuman aikana. Erityisen tärkeää on panostaa syrjäytymisen ehkäisyyn ja huolehtia koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta sekä sosiaali- ja terveystalouden saatavuudesta. Myös perusopetuksen järjestämisestä on huolehdittava siten, että se vastaa laissa asetettuja vaatimuksia.

Edellisen laman aikana heikennettiin useita lapsia ja lapsiperheitä koskevia etuuksia, jotka johtivat mm. lapsiperheiden suhteellisen köyhyyden lisääntymiseen sekä lasten ja nuorten mielenterveyshäiriöiden sekä lastensuojelun asiakasmäärien kasvuun. Tähän kehityskulkuun vaikuttivat osaltaan myös normiohjauksen purkaminen sekä valtionosuusjärjestelmän muutokset.

Kuntatalouden kiristytessä kunnalliset päättäjät joutuvat tekemään paljon palveluiden järjestämiseen liittyviä arvovalintoja. Valiokunta pitää tärkeänä, että erityisesti lasten ja lapsiperheiden tilanteeseen kiinnitetään huomiota ja huolehditaan siitä, ettei säästötoimilla lisätä syrjäytymistä ja sosiaalista eriarvoisuutta. Tehokkailla ennalta ehkäisevillä toimilla ja toimivilla peruspalveluilla voidaan sen sijaan ehkäistä ongelmien kärjistymistä ja vähentää kalliiden erityispalveluiden tarvetta.

Tuottavuusohjelma

Selonteon mukaan tuottavuusohjelmaa toteutetaan aiemmin päätetyllä tavalla siten, että valtion työvoimatarvetta voidaan vähentää vuoteen 2011 mennessä 9 645 henkilötyövuodella ja tämän lisäksi vuoteen 2015 mennessä vielä 4 800 henkilötyövuodella. Hallitus jatkaa valtion tuottavuusohjelman toteuttamista ja täsmentää tässä kehyspäättöksessä uusien, vuoden 2015 loppuun mennessä toteutettavien toimenpiteiden kohdentamisen hallinnonaloittain.

Selonteon mukaan tuottavuutta parannetaan myös monilla muilla toimilla. Näitä ovat mm. hallinnon rakenteiden, toiminnan ja prosessien kehittäminen, tietotekniikan käytön tehostaminen sekä poikkihallinnollisten uudistusten toteuttaminen. Erityisesti mittavalla aluehallinnon uudistuksella tavoitellaan tehokkuutta ja henkilöstösäästöjä. Myös sektoritutkimusta uudistetaan ja neljä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusta kootaan yhdeksi virastoksi.

Kuten valiokunta on aiemminkin todennut, tuottavuusohjelma on perusteltu ja tarpeellinen tulevan työvoimatarpeen turvaamiseksi; suurten ikäluokkien eläkkeelle jääminen tarjoaa tähän lähivuosina hyvän mahdollisuuden. Myös muutunut taloustilanne edellyttää toiminnan tehostamista sekä menojen uudelleenkohdentamista.

Tuottavuusohjelma koetaan kuitenkin edelleen paljolti henkilöstön vähennysohjelmaksi. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että henkilöstön vähentäminen edellyttää usein toimintatapojen ja -rakenteiden uudistamista ja vasta näiden muutosten jälkeen tehtävistä voidaan suoriutua pienemmällä henkilöstöllä. Etenkin tietotekniikan hyväksikäyttöön liittyvien hankkeiden toteuttaminen vaatii runsaasti aikaa sekä voimavaroja. Valiokunta korostaa, että erityisesti tuottavuutta parantaviin hankkeisiin tulee osoittaa riittävät resurssit, jotta ratkaisut voidaan toteuttaa kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valiokunta kiinnittää myös vakavaa huomiota niihin ongelmiin, joihin henkilöstövähennykset voivat johtaa esimerkiksi Tullissa, Verohallinnossa, ulosottotoimissa sekä muissa sellaisissa virastoissa, jotka vastaavat verojen ja

erilaisten maksujen perimisestä ja joilla on selkeä vaikutus valtion tulokertymään. Muun muassa talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnalla sekä verotarkastusten tehostamisella on mahdollista aikaansaada merkittäviä valtiontaloudellisia hyötyjä. Valiokunnan mielestä tuottavuusohjelman tavoitteita on toteutettava tällaisissa virastoissa siten, ettei tehtävien hoito vaarannu.

Luonnollinen poistuma on lähivuosina suurta, ja valtio joutuu palkkaamaan myös paljon uutta henkilökuntaa. Tuottavuusohjelmasta huolimatta valtionhallinnon rekrytointitarpeen arvioidaan olevan vuosina 2010–2013 noin 9 300 henkilötyövuotta. Eläköityminen ja muu poistuma eivät kuitenkaan aina kohdistu siten, että ne riittäisivät vastaamaan tuottavuusohjelman mukaisia vähentämistavoitteita. Lisäksi alueellistaminen lisää ainakin alkuvaiheessa kustannuksia ja henkilöstötarvetta, mikä voi vaikeuttaa tuottavuusohjelman mukaisten vähennysten toteuttamista.

Valiokunta korostaa, että tuottavuusohjelman toteuttaminen ei saa johtaa henkilöstön irtisanomisiin taloudellisiin ja tuotannollisiin syihin vedoten. Tuottavuutta lisäävät toimet on ehdottomasti toteutettava hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen ja niissä on otettava huomioon myös ne tavoitteet, jotka tähtäävät työurien pidentämiseen.

Elvytystoimet

Taloutta elvyttäviin toimiin on tähän mennessä osoitettu noin 3 mrd. euroa. Tämä on noin 1,5 prosenttia bruttokansantuotteesta, mikä on varsin merkittävä summa myös muihin EU-maihin verrattuna. Elvytystoimista on veronkevennyksiä noin 2,3 mrd. euroa ja menonlisäyksiä noin 0,7 mrd. euroa. Painopistealueina ovat olleet työllisyyttä suoraan edistävät toimet sekä koulutus ja tutkimus. Lisäksi rahoitusmarkkinoiden toimivuuden parantamiseen on suunnattu merkittävät lisäpanostukset, kokonaisvolyymltaan noin 60 miljardia euroa.

Valiokunta pitää taloutta elvyttäviä toimia hyvinä ja perusteltuina. Niillä on lisätty työllisyyttä ja parannettu kansalaisten ostovoimaa.

Valtion elvytystoimet on myös suunnattu niin, että ne käynnistävät investointeja ja korjausrakentamista esimerkiksi kunnissa ja taloyhtiöissä, jolloin kokonaiselvytys nousee korkeammaksi kuin valtion siihen ohjaamat varat.

Talouden heikentyminen on ollut kuitenkin niin nopeaa ja voimakasta, että elvytystoimien riittävyys on vaikea arvioida. Osa vaikutuksista näkyy joka tapauksessa vasta viiveellä, ja ostovoiman lisäämisen merkitys jää myös paljolti riippumaan kuluttajien käyttäytymisestä. Valiokunta katsoo, että heikon talous- ja työllisyystilanteen jatkuessa on oltava valmiutta elvytystoimien lisäämiseen.

Esimerkiksi ympäristö- ja vesihuoltotyöt ovat työllistäviä, ja ne sijaitsevat usein sellaisilla alueilla, jotka kärsivät korkeasta työttömyydestä. Myös perusväylänpitoo ja homekiinteistöjen korjaamiseen liittyvät hankkeet ovat elvytyksen näkökulmasta tehokkaita, sillä ne voidaan käynnistää nopeasti ja niillä on välitön työllisyysvaikutus.

Kuten edellä on todettu, valtionvelan määrä nousee kehyskaudella varsin korkeaksi, kehyskauden loppuun mennessä noin 50 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Valtionvelka suhteessa bruttokansantuotteeseen on kuitenkin tällä hetkellä kansainvälisesti alhainen, ja Suomi on ainakin toistaiseksi saanut lainaa varsin alhaisella korolla. Suomella on näin ollen mahdollisuus taasoittaa talouskehitystä siten, että valtiontalouden annetaan velkaantua. Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys turvaamiseksi on kuitenkin keskeistä, että julkisen talouden velkaantumisen pidetään hallinnassa.

Kehysmenettely

Kehysmenettely on osoittautunut onnistuneeksi ja toimivaksi tavaksi vakauttaa valtion taloutta, mutta sen toimivuudesta talouden kriisitilanteissa ei ole kokemuksia. Nykyinen talouskriisi

asettaa kehysmenettelyn joka tapauksessa uudenlaisen tilanteen eteen, koska vaalikauden kehys laadittiin aikoinaan aivan toisenlaisten suhdannenäkymien valossa.

Nykytilanteen kannalta on keskeistä, että kuluvan vaalikauden alussa kehysmenettelyyn lisättiin eräitä joustavuutta lisääviä elementtejä. Lisäksi kehysten ulkopuolelle on jätetty ns. automaattiset vakauttajat eli eräät suhdanneherkät menot, kuten työttömyysturva-, toimeentulotuki-, asumistuki- ja korkomenot. Myös finanssisijoitukset ovat kehysten ulkopuolella, mikä antaa mahdollisuuden tukea mm. osaamiseen ja innovaatioihin liittyviä investointeja. Kehysten ulkopuolelle jäävien menojen arvioidaan olevan 11,9 mrd. euroa vuonna 2011; tämä on 2,4 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2008 arvioitiin.

Taantuman syveneminen ja pitkittyminen saattaa tuoda huomattavia paineita valtiontalouteen, jolloin myös kehysten pitävyys voi olla vaarassa. Valiokunnan mielestä talous- ja työllisyyskehitystä on seurattava tiiviisti ja tarvittaessa tehtyjen toimien riittävyys on arvioitava uudelleen. Valiokunta korostaa, että julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys on turvattava.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta, mutta eduskunta edellyttää, että talous- ja työllisyyskehitystä seurataan tiiviisti ja että tarvittaessa tehtyjen toimien riittävyys arvioidaan uudelleen.

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Hannes Manninen /kesk	Petri Salo /kok (osittain)
vpj.	Kari Rajamäki /sd	Minna Sirnö /vas
jäs.	Pertti Hemmilä /kok	Pia Viitanen /sd (osittain)
	Bjarne Kallis /kd	vjäs. Esko Ahonen /kesk (osittain)
	Kyösti Karjula /kesk	Timo Kalli /kesk (osittain)
	Esko Kiviranta /kesk	Matti Kauppila /vas (osittain)
	Jari Koskinen /kok	Inkeri Kerola /kesk (osittain)
	Mikko Kuoppa /vas	Lauri Kähkönen /sd (osittain)
	Reijo Laitinen /sd	Reijo Paajanen /kok (osittain)
	Mika Lintilä /kesk (osittain)	Heli Paasio /sd (osittain)
	Kirsi Ojansuu /vihr	Eero Reijonen /kesk (osittain)
	Heikki A. Ollila /kok	Kimmo Sasi /kok (osittain)
	Markku Rossi /kesk	Tuula Väättäinen /sd (osittain).
	Matti Saarinen /sd	

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila.

VASTALAUSE 1

*Perustelut***Talouspolitiikan suunnan on muututtava***Suomi ajautui lamaan*

Hallituksen talouspolitiikka on epäonnistunut. Talous sukeltaa, työttömyys nousee ja hyvinvoinnin turvaavat palvelurakenteet kuihtuvat. Hallitus on keskittynyt vastuuttomaan ja tehottomaan veroelvytykseen. Hallituksen ns. elvytyksestä 90 prosenttia on ollut veronkevennyksiä. Tämä ei ole tuottanut työllisyshyötyä vaan velkaannuttaa Suomea turhaan ja on rapauttanut hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa. Hallituksen politiikan veronkevennyslinja johtaa siihen, että progressiivinen tuloihin sidottu verotus kevenee, mutta kuntien lähellä tasaveroa oleva verotus kiristyy.

Suomen talous on ajautunut lamaan tämän vuoden alkupuolella, ja tilanne on osoittautunut aiempia arvioita selvästi huonommaksi. Kokonaistuotannon kuukausikuvaaja on kolmen ensimmäisen kuukauden aikana pudonnut noin 10 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Sekä vienti että tuonti ovat supistuneet voimakkaasti. Teollisuustuotannosta on leikkautunut viidennes pois ja rakentamisessa syöksy on ollut vielä voimakkaampaa. Talouden lama on siirtymässä entistä selvemmin myös palvelualoille. Kuntatalouden vaikeudet kasvavat tänä ja ensi vuonna. Kunnissa sekä lomautukset ja irtisanomiset että palveluiden karsiminen, velkaantuminen ja veronkorotukset ovat seurausta taloustilanteen kiristymisestä. Hallituksella ei ole ollut halua puuttua talouden todellisiin ongelmiin. Hallitus on toimillaan toistamassa edellisen laman virheet ja siitä johtuvat seuraukset.

Hallituksen politiikan seurauksena avoin työttömyys uhkaa kasvaa 1990-luvun laman tapaan. Alkuvuoden aikana työllisyys on laskenut yksityisen sektorin lisäksi jopa valtiolla. Lisäksi erityisen huolestuttavaa on nuorisotyöttömyy-

den raju nousu. Kokonaistyöttömyys kasvaa viimeistään ensi vuonna kymmeneen prosenttiin. Samalla yhteiskunnan sosiaaliset ongelmat kasvavat ja kasvattavat sekä tuloeroja että eriarvoisuutta. Suomi on ajautumassa finanssi- ja talouskriisistä työllisyyskriisiin.

Työllisyyden kasvua voidaan tukea myös kotimaisin keinoin. Talouden elvytyksen pää tavoite pitää olla työllisyyden vahvistaminen. Ei riitä, että tuetaan pankkeja ja yrityksiä, vaan on tuettava myös ihmisiä. Hyvinvointielvytys on nimensä mukaista. Se tukee työpaikkojen syntymistä ja auttaa ihmisten hyvinvointia.

Sosialidemokraatit esittivät jo viime vuoden lokakuussa vaihtoehtoisessa talousarvioesityksessä ja siihen liitettyssä omassa elvytysesityksessään oikeudenmukaisempia ja tehokkaampia veronkevennyksiä, julkisten investointien vauhdittamista ja kuntien palveluiden rahoituksen turvaamista. Tämän vuoden alussa esitimme lisäksi kolmen vuoden pelastusohjelmaa kuntatalouden palveluiden rahoituksen turvaamiseksi. Talouden syöksy on nyt niin kova, että ilman lisävelkaa Suomi ei selviä. Me käyttäisimme kuitenkin velkarahat tuottavammin ja sosiaalisesti oikeudenmukaisemmin.

Oikeudenmukaisuutta tulonjakoon

Sosialidemokraattien mielestä verotuksen on perustuttava oikeudenmukaisella tavalla veronmaksajien maksukykyyn ja varallisuuteen. Verotuksen keskeisenä tehtävänä on hyvinvointivaltion rahoituksen turvaaminen kestäväällä tavalla. Verotuksen on kannustettava aidosti työntekoon ja yrittämiseen, ja sillä on torjuttava ympäristö- ja terveyshaittoja.

Näitä verotuksen yleisesti hyväksytyjä ominaisuuksia ei löydy hallituksen veropoliittisesta linjasta. Veropolitiikan määräävänä tekijänä on ollut eri eturyhmien suppeiden etujen ajaminen, mikä on räikeimmillään näkynyt yritysten ja maatilojen perintöverohuojennuksen valmistelussa. Hallitus on murentanut veropohjaa taval-

la, joka heikentää budjettitasapainoa ja kasvat-
taa velkaantumista jatkossa.

Porvarihallitus on yrittänyt elvyttää taloutta lähinnä veronkevennyksien kautta. Yhteensä tällä vaalikaudella veropohjaa heikentäviä veroratkaisuja on tehty noin 4 miljardin euron edestä. Talouden laman ja voimakkaan epävarmuuden aikana tehdyt kevennykset eivät ole lisänneet toivotussa määrin kulutusta tai kotimaista kysyntää, vaan ne on säästetty vielä vaikeampia aikoja varten. Käytännössä hallituksen elvytyspolitiikka on ollut tuhmailevaa sekä tehotonta ja on johtanut eriarvoisuuden kasvuun. Kunnat joutuvat rahoituskriisissään kiristämään verotusta, mikä kumooa hallituksen valtionverotuksen keventämisen. Koska kuntaveroa maksetaan tuloista riippumatta saman verran, on se valtion progressiivista veroa epäoikeudenmukaisempi.

Veropohjan rapautumiseen vaikuttaa myös menokehysten tiukkuus. Kun menojen lisääminen eri hallinnonaloilla on vaikeaa, eri etuuksia on ryhdytty jakamaan entistä enemmän myöntämällä verohuojennuksia. Tiukka menokehys ja tehdyt veronkevennykset ovat heikentäneet hyvinvointivaltion mahdollisuuksia tuottaa kattavia ja kohtuuhintaisia palveluita. Suomi on ainoa maa maailmassa, jossa tiukasta menokehuksesta pidetään kiinni, vaikka talous on historiallisen voimakkaassa syöksykierteessä ja elintärkeät toimialat ovat vakavasti uhattuina.

Työttömyyttä on ehkäistävä tehokkailla toimin- la

Sosialidemokraatit ovat vaatineet moneen kertaan talouspolitiikan linjan muutosta ja todellisia toimia työttömyyden kasvun hillitsemiseksi. Hallitus on vain seurannut tilannetta sivusta tai sen toimet ovat olleet lähinnä kosmeettisia. Toimien vaikutukset ovat olleet tehottomia, ja niillä on kasvatettu vain budjettialijäämää sekä valtionvelkaa.

Hallituksen toimettomuutta kuvaa hyvin Suomen kannalta tärkeän metsäteollisuuden ongelmien hoito. Hätätöillä toimilla on ajettu lähinnä metsänomistajien asiaa. Toimialan kohtuuhintaisen puuraaka-aineen riittävä saanti on ollut sivuseikka. Metsäteollisuuden toimintaedelly-

tysten turvaamiseksi energiaverojen kiristys työnantajien Kela-maksun alennuksen yhteydessä pitää perua. Valtion tiukka menokehys ei ole edistänyt alan kannalta tärkeiden logististen ratkaisujen tekemistä. Metalliteollisuuden kriisin helpottamiseksi olisi julkisia kotimaisia hankintoja pitänyt käynnistää jo aiemmin.

Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n mukaan tehokkainta elvytystä on julkisten menojen tilapäinen lisäys, erityisesti julkiset investoinnit ja kulutuskysyntää ylläpitävät toimet. Myös julkisen alan työllisyyden tilapäinen lisäys ja kohdennetut veronalennukset elvyttävät taloutta kaikkein tehokkaimmin.

EU:n komission Euroopan talouden elvytys-suunnitelman mukaan elvytystoimien on oltava oikea-aikaisia, väliaikaisia, kohdennettuja ja koordinoituja. Hallitus ei ole antanut näille suunnitelmille arvoa. Talouden on annettu ajellehtia holtittomasti eikä veropohjasta sekä velkaantumisesta ole välitetty. Porvarihallituksen politiikalla valtion budjettialijäämä kasvaa ja velkakehitys uhkaa karata käsistä.

Porvarihallitus on tuhannut kohta lähes vuoden elvytyksen kannalta tehokkainta aikaa. Hallituksen on tuotava välittömästi eduskuntaan työllisyyttä edistävä lisäbudjetti ja vahvistettava sitä myöhemmin julkisia investointeja ja yritystoimintaa vahvistavilla toimilla. Oikein ajoitetut elvytystoimet estäisivät työttömyyttä riistäytymästä käsistä.

Kunnat vastaavat noin kahdesta kolmasosasta julkisesta kulutuksesta ja hieman yli puolesta julkisista investoinneista. Kunnat työllistävät noin 430 000 henkilöä pääosin terveys-, sosiaali-, opetus- ja sivistystoimissa. Myös tekninen toimi muodostaa elintärkeän osan yhteiskuntamme toimintakyvystä. Kuntasektorin osuus kansantuotteestamme ja työvoimastamme on noin viidennes. Kunnille on turvattava riittävät taloudelliset resurssit, jotta ne voivat kantaa oman vastuunsa työllisyydestä. Kuntien on huolehdittava osaltaan työllisyydestä ja kehitettävä uusia keinoja ja toimia, kuten erityisohjelmia esim. kasvavaa nuorisotyöttömyyttä vastaan vahvistamalla työharjoittelua ja oppisopimustoimintaa.

Toimiva liikennejärjestelmä ja pitkäjänteinen liikennepoliittika tukevat elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia ja kilpailukykyä sekä sitä kautta talouskasvua. Erityisen tärkeää on luoda edellytykset sujuvalle ja kustannustehokkaalle logistiikalle. Toimivat liikenneyhteydet ja -palvelut edistävät alueiden myönteistä kehitystä sekä hyvää työllisyyttä.

Hallituksen toimet rakennusalan elvyttämiseksi ovat täysin riittämättömät ja kohdentuvat hyvin epätasaisesti eri asumismuotojen välillä. Talouden taantuessa eräs nopeimmin vaikuttavista rakennusala elvyttävistä toimista on korjausrakentamisen tukeminen. Ehkäistäkseen taantumien syvenemistä valtion tulisi voimakkaasti ohjata niin yksityisiä kotitalouksia kuin myös kuntia investoimaan peruskorjaukseen.

Yritysten kotimaisia investointeja painavat nopeasti laskenut kapasiteetin käyttöaste, suuri epävarmuus kysyntäolosuhteista, rahoituksen saatavuuden vaikeutuminen sekä yritysvoittojen romahtaminen. Talouskasvun vauhdittamiseksi ja yritysten tuotantokapasiteetin kasvattamiseksi pitäisi investointien poisto-oikeutta tilapäisesti muuttaa siten, että yritys voisi itse päättää rakennuksia, koneita ja laitteita koskevasta poistosta. Poistot voitaisiin kohdentaa kokonaisuutenaan yhdelle vuodelle tai jaksottaa nykyisen lain mukaisesti.

Lisäys työllisyysmäärärahoihin on tehtävä viipymättä

Työ- ja elinkeinokeskuksissa palkkatuen ja työvoimakoulutuksen määrärahat on miltei kokonaan sidottu. Korkeat sitomisasteet merkitsevät, että mm. uusia palkkatukipäätöksiä, uusia starttirahapäätöksiä ja uusia työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankintoja (ml. yhteishankintakoulutus) ei voida enää tehdä. Tilanne on hälyttävä, kun ajatellaan, että vuodesta on vielä yli puolet jäljellä.

Edellisen laman opetus oli, että avointa työttömyyttä ei pidä päästää kasvamaan eikä varsinkaan pitkittymään. Tästä huolimatta nykyhallitus pitää työvoimapoliittikan määrärahat merkittävän alhaisina. Vuoden 2009 työllisyysmäärärahoja leikattiin noin 68 miljoonaa euroa. Vaik-

ka lisätalousarviossa määrärahaa työllisyyspoliittisiin toimiin lisättiin, on määrärahoissa viime vuoteen verrattuna edelleen 46 miljoonan euron vaje. Tilanteessa, jossa lomautusten määrä kasvaa räjähdysmäisesti ja työttömyys jatkaa kasvuaan, tarvitaan huomattavasti lisää resursseja työllistämiseen. Työvoimapoliittikan asian tuntijat ovat katsoneet, että työvoimapoliittisten toimenpiteiden määrärahatarve on peräti 200 miljoonaa euroa.

Ammatillista lisäkoulutusta tuettava välittömästi

Nyt on oikea aika kouluttaa, sillä työttömien työntekijöiden määrä kasvaa jatkuvasti. Työttömyyden torjumiseksi lisävoimavaroja tulee kohdistaa enemmän erityisesti aikuiskoulutukseen niin opetusministeriön kuin työ- ja elinkeinoministeriönkin hallinnonalalla.

Kehyspäätökseen ei sisälly esimerkiksi aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpanoa koskevia ratkaisuja. Asiantuntijoiden mukaan AKKU-ehdotusten toimeenpanon vaatimista kustannuksista edellyttäisi I lisätalousarvion lisäksi aikuiskoulutusresurssien lisäämistä vuositasolla 80—120 miljoonaa euroa. Kehysriihessä hallitus linjasi, että se valmistelee menokehyksen sisällä vuoden 2010 budjettiesitykseen yhteensä 200 miljoonan euron uudenlekkohdennukset, joista osa osoitetaan muun muassa aikuiskoulutukseen. Sen mukaan siis uutta lisäystä hallinnonalalle ei ole luvassa. On epäselvää, miten paljon siitä kohdennetaan aikuiskoulutukseen, ja toisaalta, mistä nämä voimavarat ovat pois.

On tärkeää, että vailla ammatillista koulutusta olevien tai vanhentuneen koulutuksen omaavien koulutustason kohottamiseen esitettäisiin lisää rahaa. Hallitus nimittäin ensi töikseen lakautti edellisen hallituksen perustaman Nostekoulutuksen ja sen rahoituksen. Ammatillinen koulutus tarvitsee lisäpaikkoja. Myös työssäoppimisen laadun varmistaminen edellyttää opettajien työelämätaitojen ja työpaikkaohjaajien koulutuksen lisäämistä ja tarvitsee lisävoimavaroja. Ammatillisen aikuiskoulutuksen uudistuksen toteuttamiseen tulee varata kehyk-

siin työllisyyden parantamiseksi riittävät resurssit. Ammatillinen koulutus tarvitsee myös tutkimus- ja kehittämisrahaa alueellisen tehtävän toteuttamiseen mm. lisäämällä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävään osoitettua rahoitusta. Myös korkeasti koulutettujen lisäkoulutuksesta on huolehdittava. Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2008—2012 toimeenpano eli rahoitusjärjestelmän ja lainsäädännön uudistukset edellyttävät tasokorotusta vapaan sivistystyön valtionosuuksiin.

Yritysten vaikeudet ja henkilöstön lomautukset heijastuvat erityisesti oppisopimuksena järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen sekä ammatilliseen koulutukseen tai korkeakoulututkintoon kuuluvan työharjoittelun suorituspaikkojen määrään. Näihin ongelmiin on syytä puuttua välittömästi. Tutkintoihin kuuluvien harjoittelupaikkojen saatavuus on turvattava niin, ettei harjoittelun puute estä opintojen saamista päätökseen.

Tekemällään rahoituslinjauksella hallitus myös vaarantaa kansalaisten yhdenvertaisuuden opetus- ja sivistystoimissa. Kuntien taloudellinen tilanne heikkenee nopeasti, ja kunnissa suunnitellaan mittavia leikkauksia talousarvioihin. Monien kuntien päätökset ja suunnitelmat uhkaavat perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien toteutumista ja vaarantavat kansalaisten yhdenvertaisuutta. Oppilaiden oikeus opetukseen on turvattava kaikissa tilanteissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä esi- ja perusopetuksen ja eräiden muiden opetusministeriön hallinnonalan valtionosuuksien yhdistäminen ja siirtyminen oppilaskohtaisista valtionosuuksista asukaskohtaisiin valtionosuuksiin lisäävät järjestelmän laskennallisuutta, jolloin toiminnan ja talouden yhteys etääntyy ja samalla rahoituksen ohjausvaikutus heikkenee. Perusopetuksen laadun parantaminen valmisteilla olevien laatukriteerien mukaisesti ja kaavailtu erityisopetusuudistus integraatiolaajennuksineen lisäävät perusopetuksen kustannuksia. Yleisopetusryhmiin integroitavat erityistä tukea tarvitsevat oppilaat asettavat lisähaasteen opetusryhmien koon pienentämiselle, opettajien täydennyskouluttamiselle ja muille tukitoimille.

Valtionosuusuudistus on kohtelemassa myös erityisopetusta kaltoin: erityisoppilaan yksikköhintakorotusta ollaan vetämässä pois valtionosuuksista. Tämä aiheuttaa lisävaikeuksia kunnille koulutuksen rahoittamiseksi. Lisäksi opinto-ohjausta ja oppilashuoltoa tulisi lisätä joka tasolla. Nämä vääjäämättä vaativat lisäresursseja kuntien opetus- ja sivistystoimeen.

Hallitus leikkasi tämän vuoden työllisyysmäärärahoja viime vuoden tasosta. Työvoimapolitiikan määrärahat mitoitettiin alakanttiin tilanteessa, jossa työttömyyden ennustettiin yhä laskevan — ei kasvavan, kuten on käynyt. Hallitus ei edelleenkään toimi tarpeeksi määrätietoisesti työttömyyden räjähdysmäisesti kasvaessa, vaan tyytyy lyhytnäköisesti siirtelemään määrärahoja hallinnonalalta ja edunsaajaryhmältä toiselle. Työttömyyden ripeään hoitoon tarvitaan todellisia lisäpanostuksia. Erityisesti kasvavaa nuorisotyöttömyyttä silmälläpitäen vaaditaan pikaisia toimia, joilla turvataan jokaiselle nuorelle opiskelu-, harjoittelu- tai työpaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluttua työttömyyden alkamisesta.

Työvoimapolitiikan määrärahoista leikattu summa palautetaan työvoimapolitiikan toteuttamiseen pakkotilanteessa: rahat työ- ja elinkeinokeskuksissa loppuvat kesällä. Jos rahaa ei tule, ei uusia tukityöllistämispäätöksiä tai koulutus-hankintoja voida kesällä tehdä ainakaan suuremmissa TE-keskuksissa, kuten Uudellamaalla ja Pirkanmaalla.

Maahanmuuttajien määrät ja kotouttamisen ongelmat kasvavat. Hallituksen olisi tullut vastata niihin lisävaateisiin, joita tästä kehityksestä kunnille aiheutuu. Suomeen saavuttuaan maahanmuuttajan tulee päästä mahdollisimman pian suomen kielen opetuksen ja kotouttamiskoulutuksen piiriin.

Eri puolilla Suomea on tärkeitä ja työllistäviä hankkeita, jotka eivät käynnisty ilman valtion lisärahoitusta. Suomessa on esimerkiksi edelleen noin 1 000 kosteus- ja homevauriosta kärsivää koulurakennusta, jotka vaativat pikaista kunnostamista. Homekoulujen ja muita kiireellisiä rakennus- ja peruskorjaushankkeita on vauhditettava; sekä määrärahatasoa että valtion rahoitus-

osuutta hankkeissa on lisättävä. Tulevien vuosien perustamishankkeiden valtionosuustasosta ei kehyspäätöksessä ole mainintaa.

Opetusryhmiä on mahdollista pienentää ainoastaan palkkaamalla kuntiin lisää opetushenkilökuntaa. Arvion mukaan opetusryhmien pienentäminen esim. 1.—6. luokilla vaatisi 45 miljoonaa euroa. Opetusryhmien ja päivähoidon lapsiryhmien ryhmäkokoja on saatava pienennettyä. Myös opettaja-opiskelijasuhdetta on parannettava niin varhaiskasvatuksessa kuin kaikissa muissa koulutusmuodoissakin.

Sosialidemokraatit ovat jo aikaisemmin arvostelleet rinnakkaislakiesityksessään yliopistouudistuksesta hallituksen tapaa arvottaa rahoituksella eri yliopistoja. Aalto-yliopisto on saamassa kohtuuttoman potin verrattuna muihin julkisoikeudellisiin yliopistoihin, joiden saama rahoitus on huvennut nousseisiin kustannuksiin. Hallitus jatkaa tätä epätasa-arvoistavaa linjaa myös ammattikorkeakoulujen kohdalla. Kehysesityksessä mainitaan, että opetusministeriö jatkaa ammattikorkeakoulujen rakenteellista kehittämistä osoittamatta siihen lainkaan lisärahoitusta. Tiede- ja teknologianeuvosto on esittänyt, että ammattikorkeakoulujen t&k-toiminnan kehittämiseen varattaisiin perusrahoitusta 30 miljoonaa euroa vuosittain. Hallituksen on tultava sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen rahoituksessa tiede- ja teknologianeuvoston linjoille.

Työsuojelu ja harmaan talouden ehkäisy laiminlyödään

Valtionhallinnon tuottavuusohjelma kohdentuu edelleen liian voimakkaasti työsuojelupiiriin ja Työterveyslaitoksen toimintaan.

Hallituksen aikomus vähentää henkilöstöä työsuojeluhallinnosta on käsittämätön tilanteessa, jossa harmaa talous rehoittaa, työtaturmat ovat lisääntyneet ja alihankintasopimukset sekä työpaikkojen pirstoutuminen edellyttävät lisää valvontaa. Nykyisillä voimavaroilla työsuojeluvälvönnän piirissä on vain 5,4 prosenttia työpaikoista. Tuottavuusohjelman mukaiset työsuojelupiiriin henkilöstövähennykset toteuttaessaan hallitus toimii myös vastoin eduskunnan tahtoa,

EU:n työterveys- ja työturvallisuusstrategiaa sekä sosiaali- ja terveysministeriön linjauksia, joiden mukaan työsuojeluviranomaisten resursseja on vahvistettava.

Työterveyslaitokseen tuottavuuden nimissä vaaditut henkilöstösupistukset vaarantavat laaja-alaisen ja valtakunnallisen työterveyden ja työhyvinvoinnin kehittämisen ja tätä kautta myös työurien pidentämistavoitteet. Emme hyväksy esitettyjä henkilöstövähennyksiä varsinkaan siltä osin kuin ne koskevat valtion budjetin ulkopuolisella rahoituksella hoidettua tutkimustoimintaa.

Talousrikollisuus aiheuttaa merkittävät välittömät ja välilliset vahingot yhteiskunnalle ja yksityisille toimijoille, ja sen vuoksi sen torjunta vaatii konkreettisia ja tehokkaita toimenpiteitä. Harmaan talouden ja talousrikollisuuden vuotuisiksi vahinkojen kokonaismääräksi on jo yksin Suomessa arvioitu jopa yli 5 miljardia euroa.

Palveluiden tuhoaminen on lopetettava

Heikon taloustilanteen takia kunnat joutuvat tekemään säästöpäätöksiä sekä ottamaan lisää velkaa, korottamaan veroja ja vähentämään investointeja. Tähän vaikuttavat hallituksen tekemät valinnat kuntien rahoituksen turvaamisessa. Näillä valinnoillaan hallitus vaarantaa kansalaisten yhdenvertaisuuden sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehityssuunta on huolestuttava. Kasvava osa lapsista sijoitetaan hoitoon kodin ulkopuolelle. Tänä vuonna sijaishuollossa on jo noin 17 000 lasta. Lähes joka kymmenes 17—18-vuotiaista jää koulutuksen ulkopuolelle tai keskeyttää opintonsa. Lastensuojelulain tavoitteet ongelmien ennaltaehkäisystä kärsivät, kun tarpeellista rahoitusta ja henkilöstöresursseja ei taata.

Köyhien lapsiperheiden osuus kasvaa. Lapsiperheiden sosiaaliturvaan on tehtävä parannuksia. Ongelmia ennalta ehkäisevien julkisten palveluiden kehittäminen on vähintään yhtä tärkeää. On tunnustettava toimivien julkisten palveluiden merkitys köyhyyden ehkäisemisessä ja poistamisessa.

Toimeentulotuen asiakasmäärät ja menot ovat kääntyneet jyrkkään nousuun, ja kehitys on johtanut siihen, että toimeentulotukilain mukainen seitsemän päivän enimmäisaika hakemusten käsittelyssä ylitetään useassa kunnassa. On pikaisesti ryhdyttävä toimiin henkilöstön lisäämiseksi sosiaalitoimeen sekä valvottava, että lainmukaiset velvoitteet kunnissa täytetään.

Kunnille annetut uudet tehtävät ja entisten tehtävien laajennukset on voimakkaasti alirahoitettu. Tällainen on esimerkiksi lainmuutos, jonka mukaan vaikeavammaisille henkilöille järjestettävä henkilökohtainen apu tulee syksyllä subjektiiviseksi oikeudeksi. Jotta uusitut ikäihmisten hoidon laatusuositukset toteutuvat, tarvitaan vanhusten palveluihin samoin kuin omaishoitajien ja hoidettavien tukipalveluihin lisähenkilöstöä.

Myös kuntien henkilöstön työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen sekä työsuhteiden pysyvyyteen tulee panostaa, jotta kuntatyö nähdään houkuttelevana ja jotta työurat kunnissakin aidosti pitenevät.

Kuntien palvelurakenteita tulee tuki järjestyksessä ja luoda taloudellisesti vahvempi kunta-rakenne. Nyt kuntien peruspalvelut ovat kuitenkin rahoituskriisissä, ja siksi valtiolta edellytetään välitöntä tukea.

Työttömyyden hoidon kannalta huolestuttavaa on se, että kunnat saattavat laiminlyödä niille kuuluvan velvollisuuden aktivoida pitkäaikaistyöttömiä. Aktivoinnin järjestäminen maksaa kuitenkin kunnille noin kolminkertaisesti valtion maksamaan aktivointitukeen nähden kasvattaen näin kuntien nettokustannuksia. Tällöin on vaarana, että kunnat säästävät vähentämällä työttömien henkilöiden aktivointitoimia.

Ensisijaista sosiaaliturvaa parannettava

Työttömän peruspäivärahan ja työmarkkinatuen tasoa on välttämätöntä korottaa työttömien kannustamiseksi aktiivisuuteen. Vaadimme myös työmarkkinatuen ylläpitokorvauksen korottamista mitä pikimmin.

Pienituloisten asema heikkenee kuntaveron noustessa huonon taloustilanteen vuoksi siksi, että hallituksen tekemät veronkorotuspäätökset

— esimerkiksi kiinteistöveron nosto ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotus — nostavat heidän kulujaan. Siksi esimerkiksi kunnallisveron perusvähennyksen määrä on kaksinkertaistettava.

Hallitus ilmoittaa kehyselonteossaan ottavansa käyttöön ns. takuueläkkeen, jonka tarkoitus on turvata vähimmäistoimeentulo pelkkää kansaneläkettä tai hyvin pientä työeläkettä kansaneläkkeen lisäksi saaville henkilöille. Huomioiden edellä mainitut kasvavat menot ei pienimpien eläkkeiden korotus ole riittävä toimenpide. Olemme jo useaan otteeseen esittäneet mm. eläkkeensaajien asumistuen parantamista korottamalla tukiprosenttia ja nostamalla asumistuessa hyväksyttäviä normivuokria.

Lapsiperheiden köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi tulee korottaa lapsiperheiden toimeentulotuen määrää, ensimmäisen lapsen lapsilisää sekä yleistä asumistukea. Yleistä asumistukijärjestelmää on parannettava korottamalla asumistuen tulorajoja ja luopumalla turhista asunnon ikä- ja pinta-alavaatimuksista. Asuntotukijärjestelmää on selkeytettävä niin, että asumistuesta tulee jälleen perhepoliittinen tukijärjestelmä, joka laskisi pienituloisten perheiden asumismenoja.

Sosiaaliturvan uudistamistyö on toteutettava niin, etteivät tiettyjen etuuksien korotukset heikennä muiden sosiaaliturvaetuuksien tasoa. Rahaa ei siis tule siirtää toiselta pienituloiselta toiselle. Tarvitaan aitoja taloudellisia panostuksia sosiaaliturvan parantamiseen.

Syrjäytymisen ehkäisystä oikeusturvan takeisiin

Valtiontalouden kehityksissä on tuottavuusohjelman kohdennuksilla vaarannettu poliisin, tulin ja rajavartioston toimintakyky. Kohdennuksilla on myös vakavat alueellisesti painottuvat negatiiviset vaikutukset. Kun vaikeasti työllistävillä alueilla tehdään valtionhallinnon toimesta merkittäviä henkilöstön leikkauspäätöksiä, ajetaan alueita yhä syvempään ahdinkoon ilman koulutettujen ammattilaisten todellisia uudelleentöylylistymismahdollisuuksia omalle alalleen.

Merkittävin uhka kansalaisten turvallisuudelle on syrjäytyminen. Ilmiö on entistä yleisempi taloudellisen taantuman aikana. Yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle karkeasti arvioituna noin miljoona euroa. Oikein kohdennetuilla investoinneilla voisi valtio säästää tulevaisuudessa syrjäytymisen kuluissa merkittävän summan. Inhimillisestikään ei ole yhdentekevää, mihin tarkoitukseen valtion velka otetaan.

Syrjäytymisen ehkäiseminen on samalla parasta oikeuspolitiikkaa. Väkivaltarikokset ovat lisääntyneet Suomessa voimakkaasti viime vuosien aikana. Sosialidemokraatit peräänkuuluttavat hallitukselta painopisteen siirtämistä työllisyyden tukemiseen ja sosiaaliturvaan sekä maahanmuuttajien parempaan kotouttamiseen. Rikosten ennaltaehkäisy tulee yhteiskunnalle halvemmaksi kuin vaikeasta syrjäytymisestä koituva lasku.

Rikollisuuden ennaltaehkäisyn kannalta on olennaista huolehtia poliisin toimintamahdollisuuksista ja riittävistä oikeuspoliittisen tutkimuksen määrärahoista. Sosialidemokraatit ovat toistuvasti esittäneet lisäyksiä oikeuspoliittisen tutkimuksen määrärahoihin. Oikeusministeriön kehys ei kuitenkaan edelleenkään sisällä määrärahalisäyksiä oikeuspoliittisen tutkimuksen vahvistamiseen.

Oikeusministeriön hallinnonalalla kärsitään kroonisesta aliresursoinnista. Suomalaiset oikeudenkäynnit venyvät epäinhimillisen pitkiksi, ja vankiloiden oloista saadaan toistuvia huomautuksia kansainvälisiltä valvontaviranomaisilta. Syyttäjälaitos on vakavasti alibudjetoitu verrattuna esimerkiksi Ruotsiin, mikä osaltaan pitkitää esitutkintaa ja venyttää edelleen oikeusjuttuja. Oikeusturvan jatkuvasta vaarantumisesta ovat julkisuudessa esittäneet huolensa oikeuslaitoksen johtoportaan merkittävimmät tahot.

Tuottavuusohjelman yksisilmäinen toteuttaminen ja tiukka kehysbudjetointi ovat ajaneet oikeushoidossa perusoikeuksien toteutumisen varmistamisen edelle. Oikeusministeri on ollut haluton ymmärtämään esimerkiksi syyttäjien kroonisen resurssipulan sekä esitutkinnan ja syyteharkinnan pitkän keston merkittäviksi taustatekijöiksi sekä kyvytön lisäämään hallin-

nonalallaan pieniä mutta olennaisia panostuksia oikeushoidon kehittämiseksi. Kehyksissä ei siten edelleenkään saatu ratkaisua edes oikeushoidon keskeisiin ongelmiin. Suomi saa tyytyä vastaamaan juttuihin yksittäin ihmisoikeustuomioistuimen edessä. Tämä on oikeusvaltion uskottavuudelle ja kansalaisten oikeusturvan toteutumiselle äärimmäisen haitallista.

Hallituksen olisi halutessaan mahdollista muutamia kaikkein olennaisimpia, hyvin harkittuja ja perusteltuja määrärahanostuksia käyttäen saavuttaa kokonaistaloudellisesti suurempi hyöty ja samalla turvata oikeushoitomme laatu ja uskottavuus. Sosialidemokraatit ovat omassa vaihtoehdossaan esittäneet täsmällisiä toimenpiteitä, joilla olisi samalla mahdollista päästä ihmisoikeuksien toteutumisen ja oikeusvaltion perusperiaatteiden kannalta kestävämmistä tilanteista, kuten aikansa eläneistä paljusel- leistä ja toistuvista ihmisoikeustuomioistuinten langettavista päätöksistä oikeusturvan liian hitaan toteutumisen suhteen, pysyvästi eroon.

Kehitysyhteistyön määrärahat varmistettava etukäteen

EU on asettanut kehitysyhteistyössä aikataulun, jossa YK:n asettama suositus on tarkoitus saavuttaa jäsenmaissa. Suomen on osaltaan pidettävä näistä sitoumuksista kiinni. Puolueiden pitäisi yhdessä sopia kehitysyhteistyöpanostuksien kasvattamisesta kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti — ensin 0,51 prosenttiin tämän vaalikauden aikana ja seuraavaksi 0,7 prosenttiin vuoteen 2015 mennessä. Tämän sopimuksen mukaiset määrärahat tulisi ottaa sellaisinaan kulloiseenkin valtion budjettiehdotukseen ja kehysbudjetteihin. Näin loppuisi ainainen epävarmuus siitä, pysymmekö antamissamme sitoumuksissa.

Viherelvytyksellä panostetaan tulevaisuuteen

Socialidemokraatit ovat vaatineet uuden vihreän talouskasvun sopimusta, jossa merkittävä osa elvytykseen käytettävistä resursseista suunnataan ympäristöystävällisen talouskasvun ja teknologian kehittämiseen. Osaaminen, keksinnöt ja

korkealaatuinen tutkimus luovat perustan vihreälle kasvulle. Tasapainoinen talouskasvu luodaan tulevaisuudessa entistä suuremmassa määrin ympäristö- ja ilmastoteknologian kehittämällä. Euroopan tasolla vihreän teknologian kehitys voi synnyttää jopa kymmenen miljoonaa uutta viherkaulustyöpaikkaa ensi vuosikymmenellä. Työllisyys- sekä ilmastotavoitteet on siten mahdollista yhdistää.

Vihreä kasvu edellyttää määrätietoista panostusta uusiutuviin energiamuotoihin, ympäristöteknologian tutkimukseen ja raiteiden rakentamiseen. Esimerkiksi Etelä-Korea käyttää elvytyksestään 69 prosenttia viherelvytykseen, ja Yhdysvalloissa vihreä kasvu on noussut tärkeään asemaan uuden hallituksen talouspolitiikassa. Suomessa porvarihallitus ei ole tehnyt viherelvytyksestä edes laskelmia eikä ole ajanut määrätietoisesti viherelvytykseen tähtäävää talouspolitiikkaa.

Sosialidemokraattien vaihtoehtobudjetissa esitettiin yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen sekä työllisyysperusteisiin investointeihin elvyttäviä lisäpanostuksia. Suomen valtiot kilpailussa voivat olla vain laatu, osaaminen ja ympäristöystävällisyys korkeista työvoimakustannuksista johtuen.

Taloutta elvyttäviä ja samalla asumisen ja liikenteen rakennetta ympäristöystävällisemmäksi muokkaavia toimia tulee kiirehtiä. Joukkoliikenteestä on tehtävä mahdollisimman kilpailukykyinen ja kannattava valinta. Tämä edellyttää suurempia tukia kaupunkiseutujen joukkoliikennejärjestelmille, raideyhteyksien parantamista ja uutta rakentamista. Sosialidemokraatit ovat esittäneet merkittäviä tukia raiteiden ja julkisen liikenteen kehittämiseksi sekä vaatineet työsuhtematkalipun veroetuuden parantamista.

Hallitus vaarantaa Suomen ympäristön

Ympäristöministeriön kehys on koko vihreiden hallituksessa olon ajan ollut laskeva. Yhdessä aluehallintouudistuksen ympäristöhallintoon kohdistuvien leikkausten kanssa ympäristöministeriön hallinnonalan koko kohtalo on vaalaudalla. Alku-hankkeessa ympäristöminis-

teriöön, jonka määrärahaosuus on 0,7 % valtion budjetista, kaikkein pienimpänä ministeriönä kohdistuu jymyisuus henkilöstöleikkauksista, kaiken kaikkiaan 34 %. Tämä on räikeässä ristiriidassa ympäristöhallinnon riippumattomuuden turvaamisen sekä sen tehtävien kasvavan merkityksen kanssa. Ympäristöjärjestöt ovat katso-neet hallituksen vaarantavan toimillaan Suomen ympäristön tulevaisuuden.

Tilanteessa, jossa olisi mahdollista uudelleen kohdentaa taloudelliset panostukset tulevaisuuden viherkaulustyöpaikkojen luomiseen, Suomi "elvyttää" keventämällä veroja niin, että suurimman hyödyn käärivät jo valmiiksi parhaiten toimeen tulevat. Vain kymmenes hallituksen elvytyksestä on menoperusteista eli investointeja. Näistä vain murto-osa kohdistuu tulevaisuuden aloille, kuten uusiutuvan energian lähteiden tutkimukseen ja tieteelliseen kehittämiseen.

Sosialidemokraatit ovat esittäneet eräiden sähköyhtiöiden ylivoittojen uudelleenkohdentamiseksi windfall-veroa ja lisäksi jäteveron laajentamista koskemaan kaikkia yksityisiä kaatopaikkoja. Hallitus ei yleisestä ympäristöverojen korotuspaineesta huolimatta ole vielä kukaan valmis tähän jäteverotuksen oikeudenmukaistukseen, joka on myös ympäristön kannalta kestävämpi. Lisäksi esitimme pakkausveroa, jolla kannustettaisiin vähentämään tarpeetonta pakkausmateriaalin käyttöä ja lisäämään tuotteiden kierrätysastetta.

Sosialidemokraatit esittivät myös ympäristötoille vaihtoehtobudjetissaan hallitusta merkittävästi suurempia määrärahoja. Ympäristötöiden momentti on sekä työllistävä että ekologista kestävyyttä lisäävä, mistä syystä sen kautta tehtävät panostukset kantautuvat suoraan sekä laman-tappoiseiksi että ympäristöteoiksi. Tästä huolimatta hallituksen kehysuunnitelmat lähivuosille uhkaavat laskea ympäristötöiden momentin määrärahaa merkittävästi jo ensi vuoteen mennessä. Tämä merkitsisi ympäristöministeriön mukaan sitä, että yhtään uutta siirtoviemärihan-ketta ei päästäisi aloittamaan ja jo aloitettujakin jouduttaisiin hidastamaan. Ratkaisu olisi työllisyysvaikutuksiltaan järjetön ja luonnon suojelemisen kannalta kestämaton.

Asuntoja ihmisten eikä rakennuttajien tarpeisiin

Kansalaisten oikeus kohtuuhintaiseen asumiseen ei hallituksen nykyisillä linjauksilla toteudu. On yhdenvertaisuuden kannalta sietämätöntä, että monilla tavallisilla palkansaajilla ei enää tänä päivänä ole varaa hankkia kasvavista kaupunkikeskuksista asuntoa. Sen seurauksena myös kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista on huutava pula. Vaikka hallitus on suunnannut tukea uudisrakentamiselle, on väliaikaisesti tuetun asuntotuotannon rahoitus nyt pankkien varassa. Suuret rakennusliikkeet eivät bisnekseen lähde, jolleivät voitot ole turvattuja.

Valtion tukeman vuokra-asuntotuotannon herättämiseksi henkiin tarvittaisiin korkotuen ehtoihin selkeitä parannuksia niin, että asumisen hintaa lähtövuokran muodossa saataisiin laskettua. Nurmijärveläistymiskehitys on myös ilmastomuutoksen torjunnan ja sitä edellyttävän tiiviin yhdyskuntarakentamisen kannalta huolestuttavaa. Valtion olisi turvattava tukemansa vuokra-asuntotuotannon rahoitus niin, että markkinoille saadaan pikaisesti kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja tavallisten palkansaajien tarpeisiin.

Rakennusten energiatehokkuuden lisäämiseksi hallituksen toimet ovat olleet osittain väärin kohdentuvia ja osittain täysin riittämättömiä. Varsinkaan remonttia kipeimmin tarvitsevien olemassa olevien vuokra-asuntorakennusten peruskorjaamiseen ei ole osoitettu kannusteita. Asumisessamme on valtava energiansäästö-potentiaali. Samalla lähiöt vanhenevat, eikä korjaaminen useinkaan ole mahdollista kustannusten siirtyessä täysimääräisesti vuokriin. Hallitus on herättänyt huomiota kannustamalla kansalaisia hometalkoisiin, mutta taloudellinen tuki kansalaisten kotien kuntoon saamiseksi jää hallituksen mallissa uupumaan. Sosialidemokraatit ovat muun ohella esittäneet ekologisiin kriteereihin sidottua vuokra-asuntotalojen peruskorjaustukimallia, joka kohdentuisi kaikkein kipeimmin korjausta tarvitseviin asuinrakennuksiin ja olisi samalla ympäristön kannalta kestävä investointi. Lisäksi kerros- ja rivitaloasujien sekä pientaloisten pientaloasujien suoriin energia-avus-

tuksiin suunnattua määrärahaa tulisi merkittävästi nostaa.

Hallitus ei ole onnistunut myöskään yhdyskuntarakenteen tiivistämisessä. Uudisrakentamisessa tulisi esimerkiksi rakennusmääräysten avulla tukea nollaenergiataloja ja pyrkiä jatkossa tuotteistamaan energiaa tuottavia rakennuksia niin, että ne yleistyvät uudisrakennuksissa. Puumateriaalin käyttöön tulisi kannustaa ja opettaa jo arkkitehtuurien koulutuksessa.

Hallitus ei noudata omaa liikennepoliittista selontekoaan

Sosialidemokraattien mielestä hallituksen osoittamat määrärahat perusväylänpitoon ja joukko-liikenteeseen ovat riittämättömiä ja ristiriidassa eduskunnan yksimielisesti hyväksymän selonteon kanssa.

Liikennepoliitiikan on oltava pitkäjänteistä, ennustettavaa, luotettavaa ja ympäristöystävällistä investointipoliitiikkaa. Epävarmuus vaikuttaa kielteisesti joka taholle ja käy kalliiksi kaikille sekä heikentää liikenneturvallisuutta merkittävästi. Pitkäjänteisyyden perusehto on uskottavuus ja määrärahojen riittävyys.

Hallitus on omassaan liikennepoliittisessa selonteossa todennut seuraavaa: "toimiva liikennejärjestelmä ja pitkäjänteinen liikennepoliittikka tukevat elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia ja kilpailukykyä sekä sitä kautta talouskasvua. Valtion lyhytjänteinen, hankekohtainen budjetoitinkäytäntö vaikeuttaa osaltaan hankkeiden tehokasta toteuttamista." Eduskunta on jo useampana vuonna edellyttänyt, että määräraha-kehityksen on jo alusta lähtien sisällettävä riittävät määrärahat liikenneväylien pitkäjänteiseen kehittämiseen. Eduskunnan valtiovarain- sekä liikenne- ja viestintävaliokunta ovat myös toistuvasti vaatineet hallitusta lisäämään perusväylänpidon määrärahoja.

Keskeisin viesti liikenne- ja viestintävaliokunnan antamassa lausunnossa valtiontalouden kehystistä vuosille 2010—2013 on, että "perusväylänpitoon on osoitettava jo vaalikauden kehyspäätöksessä liikenneverkon riittävän kunnon ja tarpeellisen kehittämisen turvaava rahoitus. Liikenneinvestoinneista ja niiden rahoituksesta

on päätettävä parlamentaarisesti yhtä vaalikautta pidempinä kokonaisuuksina ja siten, että rakentamisen volyymi on tasainen myös hallituskausien taitteessa." Valiokunta kiinnitti vakavaa huomiota siihen, että perusväylänpidon rahoitus on ollut jo pitkään alempi kuin mitä esimerkiksi väylävirastot ovat perustellusti esittäneet tarvittavan. Valiokunta ei myöskään nähty, että kehyspäättöksen linjaukset toisivat nimenomaan perusväylänpitoon riittävästi kipeästi kaivattuja lisäresursseja tai poistaisivat jälkeenjäneisyyttä. Perusväylänpidon kokonaisuuden kannalta puhutaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan jo yli 200 miljoonan euron tasokorotustarpeesta: "pitkään jatkuneesta alhaisesta rahoitustasosta johtuen väyläverkkoa ei ole kaikin osin voitu pitää riittävän hyvässä kunnossa, millä on selkeä kielteinen vaikutus myös liikenneturvallisuuteen. Tämä koskee sekä tienpitoa, radanpitoa että merenkulkua."

Myös elinkeinoelämän edustajat ovat useaan otteeseen vedonneet hallitukseen, että jo pelkäänsä taloudellisen taantumana takia liikenneinvestoinnit ja niiden riittävä rahoitus ovat ratkaisevassa asemassa työllisyyden ja Suomen kilpailukyyn kannalta.

Hallitus toteaa liikennepoliittisessa selonteossaan myös, että noin 90 prosenttia liikenteen kasvihuonepäästöistä on peräisin tieliikenteestä ja tieliikenteen päästöistä puolestaan 60 prosenttia tulee henkilöautoliikenteestä. Joukkoliikenteen houkuttelevuutta onkin lisättävä, sillä raide- ja joukkoliikenteen edistäminen on edellytys ilmastonmuutoksen kannalta kestävä yhdyskuntarakenteen kehittämiselle. Lisäksi kasvava työttömyys ja mahdolliset uudet työpaikat edellyttävät toimivaa joukkoliikennettä.

Liikenne- ja viestintävaliokunta totesi kehyslausunnossaan, että "joukkoliikenteen kehittämiseen ja tukemiseen ja sitä kautta myös liikenteen haitallisten päästöjen vähentämiseen on löydettävä nykyistä selvästi tehokkaammat keinot. Suurten kaupunkien joukkoliikenteen tukemiseen varatut määrärahat ovat riittämättömät, jos vakavasti tähdätään joukkoliikenteen osuuden merkittävään nostamiseen." Valiokunta painotti myös tasavertaisten, asiointiyhteydet tur-

vaavien joukkoliikennepalvelujen tarjoamista myös haja-asutusalueiden asukkaille. Hallituksen kehysmäärärahat joukkoliikenteeseen ovat vähäiset, vaikka sen huomattavasti voimakkaammalle tukemiselle on olemassa vankat liikennepoliittiset, ympäristöpoliittiset ja turvallisuuteen perustuvat tekijät.

Maatalouden tukijärjestelmää arvioitava uudelleen

EU:n ja kansallisessa maatalouspoliittisessa päätöksenteossa on paremmin pidettävä huoli siitä, että tukijärjestelmämme ottavat huomioon vaikeista tuotanto-olosuhteista johtuvat haitat täysimääräisesti. Tähän liittyen hallituksen EU:n maatalouspolitiikan uudistamiseen liittyvät toimet ja johtopäätökset sisältävät uhan, jossa heikennetään maidontuotannon ja naudanlihan tuotannon tukitasoja erityisesti C-alueilla.

Ei hallitus eikä myöskään valiokunnan enemmistö ole kiinnittänyt huomiota nuorten tuottajien tuotantokustannusten konkreettiseen alentamiseen. Ei ole puututtu myöskään tukien suuntaamiseen näennäisviljelyyn eikä tukien irrottamiseen tuotannosta. Tämä on vaikeuttanut viljelijöiden edullisen lisämaan hankintaa. Valiokunnan käsittelyssä ei myöskään ole perusteellisesti käsitelty, mitä maatilatalouden kehittämisrahaston toimintaedellytykset tai uudet tukimuodot tarkoittavat eri alueiden ja eri tuotantosuuntien näkökulmasta.

Nykyisen vaikeutuvan valtiontalouden tilanteessa joka suuntaan kumartava taloudellinen tukeminen ei ole realistista, vaan vaatisi tukien suuntaamiseen aitoa käsittelyä ja keskustelua.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa talouspoliittista linjaansa voimakkaammin talouskasvua tukeviin elvytystoimiin. Hallituksen on annettava välittömästi eduskunnalle työllisyyttä ja yritystoimintaa edistävä lisäbudjetti.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee uuden vihreän talouskasvun sopimuksen, jossa merkittävä osa elvytyksestä käytetään uusiutuvan energian muotojen ja ympäristöystävällisen teknologian tukemiseen sekä kestävä talouskasvun vahvistamiseen

3. Eduskunta edellyttää, että perusoikeuksien turvaamiseksi on kasvavaan köyhyysongelmaan tartuttava välittömästi parantamalla ensisijaista sosiaaliturvaa. Lapsiperheiden toimeentulotukea on korotettava.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa kuntien rahoituspohjaa estääkseen talouskriisin aiheuttamia kielteisiä sosiaalisia vaikutuksia ja auttaakseen kuntia selviytymään kasvavista palveluhaasteista. Hallituksen on lisättävä sosiaali- ja terveydenhuollon

rahoitusta erityisesti lasten ja nuorten sekä vanhusten ja vammaisten julkisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden parantamiseksi ja kansalaisten tasavertaisuuden vahvistamiseksi omaishoidossa.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkistaa menokehysten mitoituksen ja sitovuuden laman syventyessä ja pitkityessä.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus korjaa veropoliittista linjaansa oikeudenmukaisempaan suuntaan niin, että verotus perustuu veronmaksukykyyn ja varallisuuteen sekä veropohja pidetään laajana ja tiiviinä. Veropolitiikalla pitää edistää oikeudenmukaista tulonjakoa ja tukea työllisyyttä sekä torjua ympäristö- ja terveyshaittoja.

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 2009

Kari Rajamäki /sd
Tuula Väättäinen /sd
Pia Viitanen /sd
Heli Paasio /sd

Lauri Kähkönen /sd
Matti Saarinen /sd
Reijo Laitinen /sd

VASTALAUSE 2 /vas

*Perustelut***Oikeudenmukainen perusturva ja verotus**

Markkinat synnyttävät luonnostaan eriarvoisuutta. Siksi tarvitaan yhteiskunnan korjaavia toimia. Perusturvalla ja pienituloisten verotusta keventämällä sekä kohdentamalla enemmän verotusta suuriin tuloihin ja palauttamalla suuret varallisuudet verolle voidaan oikeudenmukaisuutta lisätä ja eriarvoisuutta vähentää.

Vasemmistoliitto on ehdottanut kuluvaaksi vuodeksi perusturvaetuuksien yhtenäistämistä 685 euron kuukausitasolle. Tämä merkitsi esimerkiksi työmarkkinatuen korottamista nykyisestä 6,23 eurolla päivässä.

Siten kaikkien nykyistä pelkkää kansaneläkettä tai pientä työeläkettä ja kansaneläkettä saavien vähimmäiseläke korotettaisiin 685 euroon. Tästä hyötyisi kaikkiaan noin 650 000 pientä eläkettä saavaa.

Hallituksen ns. takuueläkemalli on pelkkää kansaneläkettä saavilla selvä parannus nykyiseen. Takuueläke koskisi kuitenkin vain noin 95 000:ta eläkkeensaajaa. Siten se on todellisuudessa eläkesäästölaki, sillä tulevien korotusten kustannusvaikutus jää pienemmäksi kuin nykyisellä tavalla, jossa kansaneläkkeeseen tehty tasokorotus hyödyttää myös pieniä työeläkkeitä saavia. Takuueläkkeen hallitus haluaa ottaa käyttöön, jotta pientä työeläkettä saavat voidaan jättää tasokorotuksen ulkopuolelle.

Lapsiperheiden suhteellinen asema tulonjaossa on heikentynyt, ja ne ovat jääneet jälkeen keskimääräisestä tulokehityksestä. Lapsiköyhyys alkoi kasvaa vuonna 1994 ja on kasvanut siitä lähtien lähes kolminkertaiseksi. Lapsiväestössä köyhyys on nyt yleisempää (14 %) kuin muun väestön keskuudessa. Lapsiperhekyselyn tulosten mukaan menojen kattaminen tuloilla oli hankalaa kahdessa viidestä perheestä, pienituloisimmassa viidenneksessä yli puolessa perheistä

ja yksinhuoltajien perheissä jopa kahdessa kolmesta.

Lapsiperheiden vanhemmat käyvät työssä keskivertoväestöä yleisemmin kaikissa tulo-ryhmissä, mutta tulonsiirrot muodostavat oleellisen osan toimeentulosta erityisesti pikkulapsiperheissä. Pienituloiset lapsiperheet joutuvat elämään "kädestä suuhun" eivätkä yllä samaan kulutustasoon kuin muut. Yllättävät menoerät tai tulonmenetykset voivat vaikeuttaa elämää huomattavasti. Tämä ei selity pelkästään työttömyydellä ja työelämän rakenteellisilla muutoksilla, kun työtä ei ole tarjolla vähän koulutetuille ihmisille. Lapsiköyhyys on yhteydessä myös perhevaiheeseen sekä perheen kokoon ja rakenteeseen: heikoin tilanne on yksinhuoltajien sekä monilapsisten perheiden lapsilla.

Lapsista ja nuorista säästäminen on kalleinta mahdollista julkisen talouden hoitoa. Terveys ja hyvinvoinnin laitoksen arvion mukaan lapsiköyhyys nousun rinnalla ovat nousseet lasten ja nuorten häiriöpalvelumenot. Esimerkiksi 30 000 asukkaan kunnassa vuonna 2001 häiriöpalveluihin käytettiin vajaat kolme miljoonaa euroa ja vuonna 2008 jo yli seitsemän miljoonaa euroa.

Nykyisen taloudellisen taantuman aikana työttömyys kasvaa. 1990-luvun lamassa taloudellinen tilanne tiukkeni selvästi puolessa pikkulapsi- ja koululaisperheistä. Perheet säästivät ruuassa ja vaatteissa sekä luopuivat isoista hankinnoista ja matkustamisesta. Vanhemmat pyrkivät turvaamaan lasten harrastukset, mutta joka viides perhe joutui tinkimään niistäkin. Tätä on syytä pelätä nytkin.

Tulonsiirrot lapsiperheille ovat jääneet selvästi 1990-luvun lamaa edeltänyttä tasoa alemmaksi. Indeksiin sidottu vähimmäisturvakin on jäänyt jälkeen ansiokehityksestä, mutta keskeiset lapsiperheiden tulonsiirrot, kuten lapsilisä tai kotihoidon tuki, eivät ole indeksiin sidottuja, ja niihin on tehty jälkeenjääneisyyteen nähden vähäisiä korotuksia vasta viime vuosina.

Opiskelijoiden toimeentulon parantaminen edellyttää laajempaa toimenpidekokonaisuutta, jonka osatekijät ovat

- opiskelijoiden asumislisän maksaminen ympärivuotisesti
- alle 20-vuotiaiden, perheettömien, itsenäisesti asuvien opiskelijoiden toisen asteen opintotuen määrän irrottaminen heidän vanhempiensa tuloista sekä
- kotona asuvien ja alle 18-vuotiaiden opiskelijoiden opintorahan minimimäärän korottaminen kuukaudessa lapsilisän tasolle eli nykyisellään 100 euroon kuukaudessa.

Vasemmistoliiton esitys nykyistä selvästi korkeammasta yhtenäisestä perusturvasta (685 euroa kuukaudessa v. 2009) sekä alle 10 000 euron vuositulojen vapauttaminen veroista lisäisivät oikeudenmukaisuutta ja vähentäisivät köyhyyttä.

Verotuksen painopistettä on siirretty valtionverotuksesta kuntatasolle ja välillisiin veroihin. Edellinen Vanhasen I hallitus poisti veron suurilta omaisuuksilta ja kevensi perusteettomasti suurten tulojen verotusta. Nykyinen Vanhasen toinen hallitus toteutti inflaation ylittävät mittavat veronkevennykset myös suuriin tuloihin. Oikeudenmukaisuus edellyttää, että suurten tulojen saajat ja suurten omaisuuksien omistajat osallistuvat sosiaaliturvan kustannuksiin merkittävällä panoksella. Palkkatulojen ja suurten pääomatulojen verotuksessa on merkittävä ero pääomatuloja saavien hyväksi.

Verotus on tehtävä oikeudenmukaisemmaksi siten, että

- pienimpien työ- ja etuustulojen verotusta kevennetään
- lisätään valtionosuuksia, jottei kunnallisverotus kiristyisi
- ryhdytään verottamaan suuria omaisuuksia varallisuusverolla
- poistetaan suurten pääomatulojen suosinta.

Verotuksen kokonaistuotto tulee asettaa sellaiselle tasolle, että

- kansalainen saa tarvitsemansa palvelut syntymästä vanhuuteen

- kansalaisen toimeentulo voidaan turvata tulottomina kausina, mikä edellyttää myös vähimmäisetuuksien tason korottamista
- kansalainen saa mahdollisimman hyvät tiedolliset valmiudet koulussa ja muussa opetuksessa
- yhteiskunnan aineellista ja henkistä perustaa (infrastruktuuri, tiede, tutkimus ja kulttuuri) voidaan kehittää nykyaikaisen yhteiskunnan vaatimusten mukaisesti.

Palvelujen turvaaminen

1990-luvun laman aikana lasten saamat peruspalvelut ohenivat sisällöltään ja osittain suorastaan vähenivät. Hyvästä talouskehityksestä huolimatta tilannetta ei korjattu sen enempää Vanhasen ensimmäisen kuin toisenkaan hallituksen aikana. Kunnissa säästetään yhä lasten ja lapsiperheiden palveluissa niin neuvoloissa, koulu-terveydenhuollossa, päivähoidossa, kouluissa kuin kotihoidon palveluissakin. Juuri alkanut lama lisää kuntien tarvetta säästää edelleen.

Tulojen ehtyminen kunnissa heikentää niiden kykyä tuottaa peruspalveluita. Monissa kunnissa palveluita on pyöritettävä jopa velanottoa lisäämällä. Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta kasvaa 1,6-kertaiseksi vuoteen 2013 mennessä ja on tuossa vaiheessa 16 miljardia euroa (8 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta). Valtionosuudet kasvavat kehyskaudella, mutta eivät riittävästi menojen ja kuntien tehtävien kasvuun nähden.

Kuluvana vuonna kuntien verotulot alenevat vähintään 5 prosenttia viime vuodesta. Niin ikään samasta syystä yhteisöverotulot puolittuvat kuluvana vuonna edellisvuoteen nähden. Kuntien osuutta nostetaan lailla tilapäisesti 10 prosenttiyksikköä, kun perusteltu korotus olisi ollut 15 prosenttiyksikköä.

Valtionosuuksien lisäykset eivät kehyskaudella korvaa kuntien verotulojen samanaikaisia menetyksiä kunnille. Kuntien valtionosuudet peruspalveluihin kasvavat selonteon mukaan vuosittain 60 miljoonaa ja koko kehyskaudella 241 miljoonaa euroa.

Kuntien menojen osalta kehyspäätöksessä ei ole otettu huomioon työttömyyden kasvun aiheuttamia lisämenoja, jotka syntyvät perheiden toimeentulotuen tarpeen lisäyksestä. Vaille huomiota ovat jääneet myös pitkäaikaistyöttömyydestä kunnille aiheutuvat työmarkkinatukikustannukset.

Valtion menokehyspäätös olettaa, että kunnat luopuvat osasta määräaikaissa työsuhteissa olevia, koska niin tapahtui myös 1990-luvun laman oloissa. Kuntien oletetaan lomauttavan omaa henkilökuntaansa ja luopuvan palveluksessaan olevista ptkätyöläisistä osana talouden tasapainottamista. Talouden joustoja haetaan kehyspäätöksessä kaivamalla kuntatyöntekijöiden kukkaroa.

Kunnat säästivät kuntalaiset lähes hengiltä viime laman aikana. Tuolloiset henkilöstöleikkaukset kunnissa ovat aiheuttaneet meille Työterveyslaitoksen tutkimuksen mukaan vähintään 224 miljoonan euron laskun pelkästään niiden osalta, joiden rinnalta kunnissa riistettiin työkalvereita.

Kunta-alan henkilöstösupistuksista aiheutui kuntatyöhön jääneille 97 500 lääkärin todistamaa sairauspoissaoloa ja 750 pysyvää työkyvyttömyyttä alle 55-vuotiaana.

Nykyisen taantuman seurauksena julkisten palveluiden tarve lisääntyy päivä päivältä. Yhä useammalla suomalaisella ei yksinkertaisesti ole varaa paisuttaa pörssissä pyörivien terveysfirmojen tulosta.

Vaikka hätä ja avuntarve kasvavatkin, kunnat ovat jälleen 1990-luvun tiellä. Rahapulassa sijaisia ei enää oteta. Poissa olevan työ teetetään toisella, jo muutenkin ylityöllistetyllä työntekijällä. Määräaikaista työsuhteita ei uusita, vaikka ketjuttamalla määräaikaista työtä itse asiassa teetettiin vuosia pysyvää työtä.

Näiden henkilöstöleikkausten jälki näkyy jo ihmisten arjessa, kaduilla, päiväkodeissa, kouluissa, terveysasemilla ja vanhustenpalveluissa.

Silti sinivihreä hallituksemme on tarjonnut auttavaa kättään kunnille vain ehdolla, että kunnat leikkaavat jälleen henkilöstöstään. Tämä leikkauslinjaa kiihdyttävä porkkana on kansan-

taloudelle pitkäaikainen katastrofi ja aiheuttaa inhimillistä kärsimystä.

Hallituksen onkin kuunneltava järjen ääntä ja autettava kuntia vahvistamaan nyt kriittisesti tarvittavia peruspalveluitaan. Siksi hallituksen on luovuttava ideologisesta julkisten palveluiden ulkoistamisvimmastaan ja nostettava edes väliaikaisesti valtionosuuksiaan kunnille.

Ympäristö ja luonto

Taloudellinen taantuma ja sen seurauksena tapahtuvat muutokset tuotannossa ja kulutuksessa antavat mahdollisuuden aidosti vaikuttaa tapoihimme tuottaa ja kuluttaa siten, että säästämme energiaa ja torjumme ilmastonmuutosta. Tämä muutos kuitenkin edellyttää valtiolta selkeitä lisäpanostuksia koulutukseen, tutkimukseen, soveltamiseen ja ympäristöystävällisempien menetelmien kaupallisten sovellusten mahdollistamiseen.

Vaikka Suomessa perinteisesti on tietyille teollisuuden tuotantoaloille ja maataloudelle myönnetty avokätisesti ympäristötukia, tulokset näistä panoksista eivät ole siirtyneet ihmisten arkeen. Siksi kehysmenettelyn yhteydessä olisi pitänyt huomioida edes ne vaatimukset, jotka kehysten kanssa yhtä aikaa eduskuntakäsittelyssä olleessa hallituksen energia- ja ilmastopoliittisessa strategia-asiakirjassa esitetään. Nyt kehys ei takaa edes sitä, että murto-osa tuon strategia-paperin tavoitteista toteutui.

Ilmastonmuutos on maapallon suurin uhka; sitä ei kehysseleonteiko kuitenkaan huomioi. Hallitus esittää ympäristöministeriön kehykselle jatkuvaa rajua alamäkeä. Tämä vaikeuttaa ilmastopöimusten soveltamiseksi vaadittavaa tutkimusta ja osallistumista kansainväliseen ilmastomuutoksen hillintään (UNFCCC).

Sir Nicholas Sternin kuulun raportin mukaan ilmastomuutoksen hidastamiseen on ryhdyttävä nyt, sillä myöhemmin se on paljon vaikeampaa ja kalliimpaa.

Kehys osoittaa selkeästi, että hallitus on sitoutunut ympäristö- ja ilmastotekoihin vain sanojen, ei tekojen tasolla. Vielä pahemmaksi tilanteen tekee se, että nykytutkimuksen mukaan

hallituksen strategiaperinikin tavoitteet ovat alimitoitettuja. Tänäpä tarvittaisiin selvästi sitäkin isompia vähennyksiä energiankulutuksessamme ja päästöissämme.

Ympäristövaliokunta esittää omat perustellut näkemyksensä siitä, miten vuoden 2010 budjet-tiesityksessä aiottuja 200 miljoonan euron uudelleenohdentamisia menokehysten sisällä tulisi toteuttaa. Valiokunta korostaa, että uudelleenohdentaminen tulee toteuttaa paitsi elvytystavoitteen kannalta tarkoituksenmukaisesti myös ympäristönäkökohdista perustellusti. Tavoitteena tulisi olla, että rahoitusta vähennettäisiin ympäristön kannalta haitallisimmista kannustimista ja kohdennettaisiin sekä ympäristö- että työllisyysperusteilla parhaisiin kohteisiin. Näitä ovat erityisesti ympäristötyöt, sillä tämän määrärahan avulla on ollut mahdollista toisaalta työllistää tehokkaasti vaikeasti työllistettäviä korkean työttömyyden alueilla ja toisaalta kunnostaa pilaantuneita maa-alueita ja vähentää vesistökuormitusta siirtoviemäreitä rakentamalla.

Ympäristövaliokunta huomauttaa, että METSO-ohjelman mukaisten alueiden hankinta- ja rauhoitustavoitteiden toteuttaminen ja luonnonsuojelualueiden palvelujen varmistaminen edellyttävät riittävän rahoituksen turvaamisesta. Suomi on sitoutunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen, ja ohjelmalla on tämän tavoitteen saavuttamisessa ratkaiseva merkitys.

Ympäristövaliokunta huomauttaa, että öljyntorjuntavalmiuden ylläpito ja parantaminen riittävälle tavoitetasolle edellyttävät varautumista öljyntorjunta-alusinvestointeihin.

Kehitysyhteistyö

Joka minuutti kuolee äiti synnytykseen tai ras-kauteen. Joka viides sekunti kuolee lapsi. Maailman Pankin pääjohtajan arvion mukaan tilanne pahenee maailmanlaajuisen laman seurauksena hälyttävän nopeasti. Maailman Pankin arvion mukaan pelkästään tänä vuonna taloustaantumisen seurauksena kuolee 200 000—400 000 ja vuoteen 2015 mennessä 2,8 miljoonaa alle viisi-

vuotiasta lasta. Ahneen keinottelun uhreina ovat siis ennen kaikkea siihen viattomat kehittyvien maiden lapset.

Suomi ja EU ovat sitoutuneet puolittamaan maailman äärimmäisen köyhyyden vuoteen 2015 mennessä. Sitoumus ei kuitenkaan ole toteutumassa tavalla, joka aidosti poistaisi köyhyyttä. Muun muassa Suomessa kehitysyhteistyöhön haluttaisiin ujuttaa elementtejä sekä siviili- että sotilaallisesta kriisinhallinnasta. Niin arvokas asia kuin kriisinhallinta onkin, se ei koskaan poista erillisen, ennalta ehkäisevän ja ihmisten perustarpeisiin pureutuvan humanitäärisen avun tarvetta.

Kehysselonteossa on vuosien 2012 ja 2013 osalta tehty "tekninen oletus", että määräraha kasvaa vain bruttokansantulon vauhtia, eikä siinä ole otettu huomioon sitä, että Suomi on Euroopan unionissa sitoutunut nostamaan kehitysyhteistyön bruttokansantulo-osuuden 0,7 prosenttiin vuoteen 2015 mennessä.

Teknisellä oletuksella hallitus siirtää vastuun kehitysyhteistyöstä seuraajalleen. Suunnittelun pitkäjänteisyyden takia olisi kuitenkin ollut perusteltua lähteä vuotta 2015 koskevasta 0,7 prosentin tavoitteesta ja sen toteuttamisesta tasaisen kasvun periaatteella. Hallituksen kirjaama periaate johtaa siihen, että kehitysyhteistyö olisi vuonna 2012 ja 2013 0,58 prosenttia bruttokansantulosta. Yhdymme ulkoasiainvaliokunnan näkemykseen, että vuosina 2012—2015 määrärahoihin tulisi tehdä 0,03 prosentin vuotuinen korotus.

Henkilöstövoimavarat ja valtion tuottavuus-ohjelma

Valtion tuottavuusohjelma on selkeästi ideologinen julkisen sektorin alasajo-ohjelma, joka ei ole selvitysten mukaan tuottanut taloudellisia säästöjä ja jonka toteuttaminen estää jo muun muassa työttömiä saamasta heille oikeutettuja työllistämispalveluita ja on vaarantanut muun muassa rajaturvallisuuden.

Taloudellisen taantumisen aikana hallituksen henkilöstöleikkausohjelma on myös väärin ajoitettu. Henkilöstöleikkurillahan ruokitaan juuri

nyt tarvittavien palveluiden ruuhkautumista sekä itse asiassa ruokitaan lamaa, kun valtio ulkoistaa työntekijöitään työelämästä.

Hallitus myös keinottelee tuottavuusohjelmallaan. Esimerkiksi sivistys- ja tiedejaoston saaman selvityksen mukaan tuottavuusohjelma ei koskisi uusimuotoisia yliopistoja, mutta käytännössä hallituksen oletamat tulevat henkilöstövähennykset leikkautuvat pois yliopistojen saamista valtionosuuksista.

Tuottavuusohjelma on jo syönyt myös valtion verotuloja mittavassa määrin. Työsuojelupiirien henkilöstöleikkauksien seurauksena harmaan ja jopa täysin mustan talouden torjuntaa ei voida enää toteuttaa muun muassa rakennustyömailla, joissa esiintyy selkeitä työehtorikkomuksia ja verojen ja maksujen laiminlyöntejä.

Valtion tuottavuusohjelmalla aiotaan vähentää liki viidentoistatuhannen henkilötövuoden verran. Ohjelman noudattaminen saattaa monet organisaatiot kestävämmään tilanteeseen, jopa niin, että samaan aikaan samassa organisaatiossa sekä vähennetään että lisätään työvoimaa. Näin tapahtuu esimerkiksi monessa työvoima- ja elinkeinotoimistossa.

Tuottavuusohjelmalla on myös aluevaikutuksia. Se vähentää työpaikkoja kaikkein eniten sieltä, missä niitä vähiten kyetään puolustamaan, eli pienistä ja keskisuurista kunnista. Näistä kunnista uhkaavat kadota viimeisetkin valtionhallinnon palvelut.

On syytä kiinnittää huomiota hätäkeskuslaitosten tarpeisiin, kuten päivystyshenkilökunnan riittävyyden ja tuottavuusohjelman ristiriitaan. Väliaikaisesti hätäkeskusten pulmia on hoidettu vuosi kerrallaan 2 miljoonan euron lisämäärärahalla ja tilapäisen henkilökunnan turvin (40 henkilötövuotta) vuosina 2008–2009. Vuonna 2010 hätäkeskusten henkilöstö vähenee 42 henkilötövuodella.

Hätäkeskusten käyttömenoihin tulee lisätä 42 henkilötövuoden panos. Hätäkeskuslaitoksen mukaan toiminnan turvaaminen erityisesti pienissä keskuksissa tulee vuonna 2010 haasteelliseksi.

Maahanmuuttoviraston määrärahat ovat kehityksessä riittämättömät. Viittaamme tässä

hallintovaliokunnan lausunnon 2. eriävään mielipiteeseen.

Lakivaliokunnan lausunnossa on otettu esille henkilöstövoimavarojen riittämättömyys. Valiokunta katsoo, että oikeusministeriön hallinnonalan ja erityisesti vankeinhoidon voimavaroja tulee vahvistaa kriminaalipoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi.

Yliopistouudistus

Kaikista vakuutuksista huolimatta valtiontalouden kehys osoittaa, että hallitus on jo luopunut sivistysyliopistoperiaatteesta. Hallitus eriarvoistaa yliopistoja ja alueita yliopistojen rahoituspainotuksillaan tavalla, joka myös vaarantaa yliopistoille asetetun kolmannen tehtävän, vahvistaa alueellista osaamista ja ylläpitää elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia.

Kehys edellyttää edelleen henkilöstöleikkauksia yliopistoilta, vaikka jo nyt opiskelija—opettaja-suhde on äärimmäisen heikko Suomessa ja edes kaikkia opinto-ohjelman edellyttämiä kursseja ei voida henkilöstöresurssien riittämättömyyden vuoksi toteuttaa.

Hallitus on ottanut tavoitteekseen luoda huippuyksiköjä Suomeen. Mutta huippua ei tehdä tyhjästä, jos yliopistoille ei osoiteta riittävästi voimavaroja monipuoliseen perusopetukseen ja perustutkimukseen.

Yliopistojen tehtävänä on myös luoda uutta ja haastaa kriittisesti vallitsevaa yhteiskuntaa muutoksiin. Kehyksen suomin varoin pääosa yliopistoista uhkaa kuitenkin näivettyä putkitutkintopajoiksi.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että kehyyksissä varaudutaan yliopistouudistukseen. Valiokunta korostaa sitä, että yliopistojen tärkein tehtävä on jatkossakin vapaa tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva korkein koulutus. Tämä edellyttää riittävää perusrahoitusta kaikille yliopistoille.

Metsätalous

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mukaan hakuumahdollisuudet ovat hyvässä kasvusuunnassa seuraavien 30 vuoden jaksolla sillä edellytyk-

sellä, että erityisesti nuorten metsien hoidosta ja perusparannuksesta huolehditaan. Valiokunta tähdentää kestävänsä metsätalouden rahoituksen merkitystä metsänhoitohankkeiden käynnistämässä. Kemera-rahast eivät ole riittävät. On hyödyllistä panostaa metsänhoitoon, joka samalla myös työllistäisi. On myös tarpeen kehittää raaka-aineen saantia biopolttoaineeksi.

Maa- ja metsätalousvaliokunta joutuu kuitenkin huomauttamaan, että metsien hoitovaje on hoitotöiden lisääntymisestä huolimatta jatkuvasti kasvanut. Erityisesti taimikoiden ja nuorten metsien hoitorästit alentavat puuntuotosta ja heikentävät tulevia hakkuumahdollisuuksia. Tuoreimman valtakunnan metsien inventoinnin mukaan sekä yksityismetsien taimikoiden hoito että niiden ensiharvennushakkuut tulisi kaksinkertaistaa. Tähän ongelmaan selonteossa ei esitetä ratkaisua.

Ympäristövaliokunta toteaa lausunnossaan, että Itämeren suojelutavoitteiden saavuttamiseksi on välttämätöntä vähentää mereen päätyvää ravinnekuormitusta. Tavoitteen saavuttamiseksi tulee jatkaa maatalouden vesistökuormituksen tehokkuutta ja toimenpiteiden oikein suuntaamista selvittävän TEHO-hankkeen tulosten perusteella maatalouden kuormituksen vähentämistä.

Tienpito

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnon mukaan selonteon taso johtaa perusväylänpidossa 15—20 miljoonan euron ostovoiman leikkautumiseen vuosittain. Tämä merkitsee tinkimistä sekä tieverkon ylläpidosta että alueellisista investoinneista.

Edellisen kehyspäättöksen pohjalta perusväylän ja yksityisteiden rahoitusta kohdennettiin puuhuollon turvaamiseen, jolla saadaan aikaan parannuksia alempiasteisen puunkuljetusten kannalta keskeisen soratiestön kuntoon. Muun tieverkon ja puukuljetusreittien ulkopuolelle jäävän alemmanasteisen tieverkon rahoitusta tulisi lisätä. Liikenne- ja viestintävaliokunnan mukaan perustienpidon rahoituksen tulisi saada 100 miljoonan euron tasokorotus. Päällis-

teiden kunnan säilyttäminen edellyttäisi valiokunnan saaman selvityksen mukaan kehyksiin 40 miljoonan euron vuosittaista lisäystä.

Radanpito

Rataverkon kunnan lasku on liikenne- ja viestintävaliokunnan saaman selvityksen mukaan väistämätön esitetyllä rahoitustasolla, mikä tuo epävarmuutta rautatieliikenteen toimintaedellytyksiin. Valiokunta toteaa, että eri yhteyksissä asetetut radanpidon tavoitteet jäävät saavuttamatta, koska korvausinvestoinnit jäävät jatkuvasti vähimmäistason alapuolelle. Valiokunta katsoo, että rataverkon ylläpitäminen liikenteen tarvetta vastaavassa kunnossa ja korvausinvestointikasauman purkaminen edellyttävät 100 miljoonan euron lisäystä vuosittaiseen kehykseen.

Joukkoliikenne

Hallituksen oma energia- ja ilmastopoliittinen ohjelma edellyttää selkeästi nykyistä isompia panoksia joukkoliikenteen säilyttämiseen ja laajentamiseen. Kehys ei kuitenkaan edesauta joukkoliikennettä, vaan monellakin tapaa ruokkii yhä enemmän yksityisautoistuvaa Suomea.

Vasemmistoliitto on jo pitkään vaatinut lisää tukea suurten kaupunkien joukkoliikenteelle sekä syrjäseutujen joukkoliikenteen tueksi. Hallitus ei tähän ole ollut valmis. Sen seurauksena vuosittain lakkaa satoja joukkoliikennevuoroja.

Kehyskaudella korotetaan joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja kehittämiseen varattuja määrärahoja vuoden 2010 62,7 miljoonasta eurosta 65,2 miljoonaan euroon vuonna 2013, mikä on liikenne- ja viestintävaliokunnan mukaan vain inflaatiotarkistus. Valiokunta huomauttaa joukkoliikenteen osuuden jatkuvasti laskevan.

Työllisyys- ja aktivointimäärärahojen riittävyys

Viime syksynä suomalaisten sujuva arki vaarantui vakavasti, kun vuosia jatkunut säätelemätön ja yhteisvastuuton keinottelu syöksi maailman syvään lamaan. Suomessa jo syksyn aikana ihmisiä lomautettiin ja irtisanottiin lähes tuhan-

nen ihmisen päivävuohdilla. Tilanne on syksystä pahentunut, kun syksyiset lomautukset ovat johtaneet irtisanomisiin. Erityisesti nuorisotyöttömyys on lisääntynyt hälyttävässä määrin.

Vanhasen hallituksen olisi luullut oppineen 1990-luvun lamasta, että työttömyyskierteeseen on puututtava jo ensimmäisinä päivinä — etenkin, kun kyse on nuorista, ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevista henkilöistä.

Työterveyslaitoksen mukaan jo kolmen kuukauden työttömyysjakso on vakava, pysyvä uhka työkyvylle. Siksi lyhytnäköisintä ja epäinhimillisintä työllistämispolitiikkaa on laiminlyödä aktivointitoimia.

Hallitus ei kuitenkaan halunnut estää nuoris- tai pitkäaikaistyöttömyyskierteen syntyä, vaan leikkasi tuntuvasti kuluvaan vuoden budjetista työllistämismäärärahoja sekä aikuiskoulutusmäärärahoja. Monessa työvoimapiirissä työllistamis- ja aktivointirahat on tältä vuodelta yksinkertaisesti käytetty.

Tuottavuusohjelman takia TE-keskusten henkilöstöllä on vain noin 15 minuuttia aikaa työnhakijaa kohti. Tuona aikana ei laadita henkilökohtaista polkua takaisin työelämään tai perehdytä yksilöllisiin koulutus- tai kuntoutustarpeisiin.

Vaikka tilanne on pahentunut kuukausi kuukaudelta, hallitus ei edes kevään ensimmäisessä lisätalousarviossa korjannut tilannetta.

Valitettavasti nyt käsitellyssä oleva hallituksen kehysesitys on omiaan tarpeettomasti pitkittämään ongelmia. Hallitus on selkeästi valinnut linjakseen kasvattaa maahan työvoimareserviiä.

Sinivihreä hallitus on ollut haluton uudistamaan irtisanomissuojaa sellaiseksi, että myös suurpääoma osallistuu yhteiskuntavastuuseen. Veropolitiikallaan sinivihreä hallitus on yllyttänyt pörssikeinoitelemaan ihmisiä irtisanomalla.

Ja sinivihreä hallitus on leikannut määrärahoja aikuiskoulutuksesta, työllistämistuista ja kuntoutuksesta tavalla, joka on täysin edesvastuutonta talouden taantuman aikana.

Tällä hetkellä työllisyysmäärärahoista on sidottu 74—88 prosenttia. Tilanne on kestävä, sillä kokonaisvolyymin laskun vuoksi

työ- ja elinkeinotoimistot eivät voi suunnitella toimintaansa, jos jo vuoden ensimmäisen neljänneksen jälkeen määrärahoista on sidottu kolme neljäsosaa. Syksyllä mahdollisesti lisätalousarviossa tulevat määrärahalisäykset tulevat auttamatta myöhässä. Myöskään koulutussuunnittelu ei ole johdonmukaista ja ennakoivaa, jos seuraavan vuoden määrärahat on sidottu jo nyt. Kehyskaudella toteutettavaa aikuiskoulutusudistusta varten ei määrärahoissa ole varauduttu millään tavalla.

Puolustusmenoja ei syytä erityisesti suosia

Hornet-lentokoneiden ns. päivitys ja varustaminen uudella aseistuksella maksaa noin tuhat miljoonaa euroa. Lähes samansuuruisella summalla hankitaan uusia ohjus- ja tutkajärjestelmiä. Lisäksi puolustusmäärärahoihin on tarkoitus tehdä jo käytössä olevien poikkeuksellisten indeksikorotusten lisäksi ylimääräinen kahden prosenttiyksikön korotus vuodesta 2011 alkaen. Puolustusmäärärahojen tällainen erityinen suosiminen ei ole perusteltua sen enempää turvallisuustilanteen kuin talousahdingon aiheuttaman valtiontalouden epätasapainonkaan takia. Huomautamme, että muualla ei sovelleta tällaista erityismenettelyä. Siten esimerkiksi lääketieteen edistymisen mukanaan tuoma uusien hoitomahdollisuuksien kalleus ei ole johtanut näiden määrärahojen erityiskohteluun.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

1. Eduskunta edellyttää, että kuntien rahoitus pohjaa pitää vahvistaa, jotta kunnat pystyvät tulevaisuudessa selviytymään kasvavista palveluhaasteista.

2. Liikenteen kehysmäärärahat eivät mahdollista Suomen ilmastoystävällisistä, kilpailukykyistä ja turvallisuutta edistävää liikennepolitiikkaa. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy

toimenpiteisiin joukkoliikenteen, perustienpidon, perusradanpidon ja kevyen liikenteen määrärahojen korottamiseksi.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää työllisyysmäärärahoja ja työllisyysperusteisia investointimäärärahoja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi, rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi sekä rakennemuutospaikkakuntien tukemiseksi. Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien ihmisten asemaa tulee parantaa. Ammatilliseen koulutukseen ja ammatilliseen aikuiskoulutukseen on osoitettava nopeasti lisävoimavaroja.

4. Eduskunta edellyttää, että yliopistojen autonomia ja itsenäinen päätösvalta turvataan riittävällä valtion rahoituksella. Yliopistojen perusrahoitus on jaettava yhdenvertaisin perustein kaikille yliopistoille.

5. Eduskunta edellyttää, että Suomen on pidettävä kiinni kansainvälisestä sitoumuksesta maailmanlaajuisen köyhyyden vähentämiseksi. Kehitysyhteistyömäärärahoja on nostettava tasaisen kasvun periaatteella vuosittain, jotta 0,7 prosentin tavoite bruttokansantulosta saavutetaan vuoteen 2015 mennessä. Samalla eduskunta edellyttää, että tulevaisuudessakin humanitäärisen avun sekä siviili- ja sotilaallisen kriisinhallinnan menot säilyvät erillisinä menoerinään valtiontalouden budjetoinnissa.

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pienituloisia auttavan pake-tin, joka sisältää

— esityksen, jossa kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen kaltainen vähennys ulotetaan koskemaan kaikkia veronalaisia tulonsiirtoja ja etuuksia, ja

muutoinkin kevennetään pienituloisten verotusta,

— esityksen, jossa kurotaan umpeen Suomen täyden kansaneläkkeen eroa yleiseen pohjoismaiseen tasoon,

— esityksen, jossa vähintään 50 prosenttia lapsilisästä ja yksinhuoltajakorotus kokonaisuudessaan katsotaan etuoikeutetuksi tuloksi toimeentulotukea määriteltäessä,

— esityksen, jossa työttömien peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea korotetaan tuntuvasti, jotta riippuvuus muista tukimuodoista vähenee, ja sama korotus koskee kehyspäätökseen kirjattuja minimipäivärahoja,

— esityksen, jolla aidosti taataan nuorelle työttömälle aktivointitoimia jo työttömyysjakson ensimmäisinä päivinä,

— esityksen, jossa puolison tuloihin perustuva tarveharkinta poistetaan työmarkkinatuesta, ja

— esityksen, jossa pitkäaikaistyöttömän henkilön asumistuen tarkistamisen aikaraja pidennetään kuudeksi kuukaudeksi ja yhtäjaksoista työttömyyttä vaaditaan aikaisemman vuoden sijaan kuusi kuukautta.

7. Oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti antavan esityksen suurten varallisuuksien verottamisesta.

8. Eduskunta edellyttää, että varhaiskasvatuslain uudistus toteutetaan pikaisesti, että varhaiskasvatuspalveluja kehitetään monimuotoisesti myös perhepäivähoidon edellytykset turvaten ja että varhaiskasvatuksen kehystä kasvatetaan vuosien 2010–2013 talousarvioesitysten yhteydessä siten, että jokaisel-

le lapselle avautuu mahdollisuus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen.

9. Eduskunta edellyttää, että perusopetukseen myönnetään nykyistä enemmän resursseja koulutuksen laadun kehittämiseen eli muun muassa opetusryhmien pienentämiseen, tuki- ja erityisopetuksen lisäämiseen sekä oppilashuollon tukitoimien vahvistamiseen siten, ettei siitä synny kunnille oman rahoitusosuuden kohtuutonta nousua. Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo pikaisesti eduskuntaan lakiesitykset, joissa säädetään luokkakooasta, erityistukea tarvitsevien lasten koulutusoikeuksien toteutumisesta sekä lasten ja nuorten oikeudesta päivittäisiin lähitukipalveluihin, kuten kouluterveydenhuoltoon. Eduskunta edellyttää lisäksi, että peruskoulujen peruskorjaukseen tarkoitettuja määrärahoja lisätään ja kuntien saama opetusperusteista valtionosuutta korotetaan tavalla, joka turvaa lapsille ja nuorille monipuolisen ja terveellisen kouluruuan.

10. Eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti valmistelee esityksen perustaa ja resursoida moniammatillisia syrjäytymisenehkäisytiimejä, joiden tehtävänä on seurata lapsen ja nuoren kasvua varhaiskasvatuksesta ammattiin valmistumiseen asti, että nuorisotakuu toteutetaan myös käytännössä ja että nuorisotakuu laajennetaan koskemaan myös vammaisia nuoria. Eduskunta edellyttää, että valtion erityiskoulujen resursseja vahvistetaan ja niiden yksityistämisestä luovutaan. Eduskunta edellyttää, että ammatillisen peruskoulutuksen määrä nostetaan työelämän edellyttämälle tasolle ja että ammatillisen perusopetuksen aloituspaikkojen määrästä päätettäessä ratkaistaan myös viestintä- ja kulttuurialojen yli- koulutusongelma.

11. Eduskunta edellyttää, että vapaan sivistystyön asemaa vahvistetaan.

12. Eduskunta katsoo, että hallituksen on pikaisesti laadittava aikataulu, jolla kaikki lakisääteiset toiminnot, kuten alueteatteritoiminta, siirretään veikkausvaroilla rahoitettavista varsinaisen budjettirahoituksen piiriin.

13. Eduskunta edellyttää, että valtion tuottavuusohjelmasta luovutaan.

14. Eduskunta toteaa tarpeelliseksi, että — opiskelijoiden asumislisää maksetaan jatkossa ympärivuotisesti,

— alle 20-vuotiaiden, perheettömien, itsenäisesti asuvien toisen asteen opiskelijoiden opintotuen määrä irrotettaisiin heidän vanhempiansa tuloista,

— kotona asuvien ja alle 18-vuotiaiden opintorahan minimimäärä kuukaudessa korotettaisiin lapsilisän tasolle ja

— opintotuki sidotaan jatkossa elinkustannusindeksiin, ja se edellyttää kehysten tarkistamista.

15. Vuokra-asuntotuotannon supistuminen yhdessä kustannusten nousun kanssa on johtamassa vuokrien kohoamiseen. Hallitus ei ole varautunut kohtuullisen vuokratason asuntotuotannon lisäämiseen, mistä syystä eduskunta edellyttää hallitukselta pikaisesti toimia asumiskustannusten nousun hillitsemiseksi ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon lisäämiseksi.

16. Eduskunta toteaa, että kehysseleonteeseen ei sisälly tehokkaita toimia energiansäästö- ja päästövähennysten edistämiseksi, ja edellyttää hallitukselta tehokkaita toimia ilmastomuutoksen torjumiseksi.

17. Hallitus on lisäämässä tuntuvasti puolustusmäärärahoja jo käytössä olevien poikkeuksellisten indeksikorotusten lisäksi myös vuosittaisella kahden prosentin ylimääräisellä korotusauto-

maatilla vuodesta 2011 alkaen. Eduskunnan mielestä tähän ei ole turvallisuuspoliittisia perusteita eikä muiden tärkeitsten menotarpeiden takia myöskään mahdollisuutta.

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 2009

Mikko Kuoppa /vas
Minna Sirnö /vas
Matti Kauppila /vas

VASTALAUSE 3 /kd

Perustelut

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehystä vuosille 2010—2013 (VNS 3/2009 vp) pohjautuu ennusteisiin talouden kehityksestä lähivuosien aikana. Mikäli talous tulee toimimaan odotetulla tavalla, selonteko antaa eduskunnalle erittäin hyvän pohjan tehdä valtion varojen käyttöä koskevia päätöksiä.

Sitä, miten talous lähikuukausina ja -vuosina tulee kehittymään, kukaan ei tunnu tietävän. Jopa arvovaltaiset talousinstituutit tunnustavat tämän. Yllätyksiä ja pääasiallisesti kielteisiä sellaisia tulee tiheään tahtiin. Hyvänä esimerkkinä sellaisesta on, kun IMF vielä heinäkuussa 2008 totesi Islannin talouden olevan "kadehdittavan hyvä", ja runsas kuukausi tuon toteamuksen jälkeen Islannin talous oli "konkurssin partaalla". Tarkastusvaliokunta mainitseekin lausunnossaan, että kokemuksia kehysmenettelyn toivuudesta ja joustavuudesta talouden kriisitilanteissa ei ole saatavissa Suomesta eikä myöskään muista maista. Valtiontalouden kehysmenettelyn kriittisen tärkeä pitkän aikavälin tehtävä on valmistella puitteet seuraavan vaalikauden kehysten haasteista. Suuntaviivojen luominen tulevaisuutta varten on tärkeä tehtävä, jossa eri valiokuntien kannan huomioon ottamisella on iso rooli.

Kuntien tilanne vaatii tässä taloustilanteessa erityisen suurta huomiota. Tulokset osoittavat, että kuntien talous on heikentynyt vuoden ensimmäisinä kuukausina dramaattisesti. Kun vielä viime marraskuussa talousarvioita laadittaessa kunnat arvioivat verotulojensa kasvavan 2,4 %, oli arvio tästä kolmen kuukauden kuluksi -4,7 %. Koko kuntataloudessa tämä merkitsi 850 miljoonan euron verotulojen romahdusta.

Selontekoa on käsitelty eri valiokunnissa. Valiokuntien lausunnoista käy selkeästi ilmi, että hallituksen linjaan olisi tehtävä erilaisia korjauksia.

Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä valtionosuuksien indeksitarkistusten tekemistä

kehyskaudelle täysimääräisinä. Valiokunta toivoo, että kunnille ei annettaisi uusia tai lisääntyviä tehtäviä. Mahdolliset tarkistukset tässä asiassa tulee kompensoida täysimääräisesti.

Lakivaliokunta näkee tärkeäksi sen, että oikeusministeriön hallinnonalan voimavaroja tulee vahvistaa kriminaalipoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Samoin valiokunta katsoo, että oikeusministeriön hallinnonalan kasvaviin toimitilojen vuokrakustannuksiin on tarpeen löytää kestävä ratkaisu, jotta voidaan varmistaa voimavarojen riittävyys hallinnonalan perustehtävien hoitamiseen.

Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa, että perusväylänpitoon on osoitettava kehyspäätöksessä liikenneverkon riittävän kunnan ja tarpeellisen kehittämisen turvaava rahoitus. Valiokunta kehottaa ensiarvoisen tärkeän Seinäjoki—Oulu-rataosuuden perusväylänpidon rahoituksen turvaamiseen, jotta hankekokonaisuus voitaisiin toteuttaa mahdollisimman pikaisesti.

Maa- ja metsätalousvaliokunta muistuttaa, että se on viime vuosina tuonut toistuvasti esiin sen, miten suuri tarve on lisätä maaseudun vesihuoltotöitä. Valiokunnan mukaan nykyisessä suhdannetilanteessa vesihuoltotöiden lisääminen olisi tärkeää myös taantuman vaikutusten lieventämiseksi.

Sivistysvaliokunta tuo esille sen, että kansainväliset konfliktit ja eri maiden muuttuneet turvapaikkakäytännöt lisäävät Suomeen tulevien pakolaisten määrää. Valiokunta uskoo, että koulutuksen järjestäminen on ensisijaisen tärkeä keino kotouttamisen onnistumiseksi. Lisäksi valiokunta toivoo, että oppilashuoltoa lisättäisiin niin perusopetuksessa kuin toisen asteen koulutuksessaakin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta teroittaa, että kehyspäätöksessä tulisi näkyä hyvinvointipoliittikan merkitys kansantalouden kasvun tekijänä nykyistä voimakkaammin. Valiokunta huomauttaa myös, että säästäminen peruspalveluissa joh-

taa myöhemmin kalliimpien erityispalvelujen tarpeen kasvamiseen.

Tarkastusvaliokunta korostaa, että on tarpeen kehittää menetelmiä, joiden avulla verotuet tulevat samanlaisen arvioinnin kohteeksi kuin suorat tuet ja tulonsiirrot. Koska elvytys on luonteeltaan laaja-alaista, sitä suunnataan monelle taholle, ja koska käytössä olevien hankkeiden kirjo on moninainen, tarvitaan valiokunnan mielestä kriteerejä elvytystoimien arvioimiseksi.

Tulevaisuusvaliokunta katsoo, että järjestelmätason riskien arviointia ja tuomista kansainväliseen ja kansalliseen politiikkakeskusteluun on vahvistettava samoin kuin on vahvistettava eri poliittisten toimenpiteiden ja talouskehityksen riskien järjestelmällistä arviointia sekä niistä keskustelua eduskunnassa. Riskianalyysiä on yhdistettävä arviointiin ja ennakointiin nykyistä järjestelmällisemmin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ja tuottavuuden tehostamiseksi sovittuja toimenpiteitä jatketaan myös taloudellisen taantumien aikana ja että pitkän aikavälin tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin. Valiokunnan mielestä tulee työttömien määrän nopean kasvun vuoksi väliaikaisesti lisätä työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresursseja.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa, että 0,7 prosentin kehitysyhteistyötavoitteesta on pidettävä kiinni heikentyneenkin talouskehityksen aikana. Ulkoasiainvaliokunnan mielestä kehyspäätöksen tekninen oletus vuosille 2012 ja 2013 siitä, että kehitysyhteistyömäärärahat kasvavat samaa vauhtia kuin bruttokansantulo, heikentää Suomen kehityspolitiikan uskottavuutta, sillä se ei mahdollista toiminnan suunnittelua tasaisen kasvun periaatteen pohjalta.

Ympäristövaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että ympäristöministeriön kehys on ollut laskeva jo vuosia, ja selonteon mukaisesti kehys laskee edelleen vuosina 2010–2013. Samanaikaisesti ympäristöhallinnon tehtävät ovat jatkuvasti kasvaneet. Valiokunta painottaa, että riittävät tutkimus- ja kehittämisvoimavarat on turvattava.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan vaatimus riittävän kunnossapitomäärärahan varaamisesta on varsin perusteltu, kun ottaa huomioon, miten Suomen tiestön kunto on vuodesta toiseen laskenut. Tiepiirien johtajat ovat parhaan kykynsä mukaan yrittäneet valistaa kansanedustajia tästä epäkohdasta. Eräässä haastattelussa Vaasan tiepiirin johtaja totesi, että vuonna 1995 hänen johtamansa tiepiirin kunnossapitobudjetti oli tämän päivän rahassa 120 miljoonaa euroa. Nykyään se on 53 miljoonaa euroa. Samassa ajassa liikennemäärät ovat kasvaneet noin 50 prosentilla. Se, että tiet rapautuvat, on ilmiselvää. Yhtä selvää on se, että teiden kunnossapitoon tarvitaan lisää rahaa. Jos teiden annetaan rapautua vielä enemmän, korjaaminen myöhemmin tulee vielä kalliimmaksi. Teiden korjaaminen päällysteeseen syntyneitä koloja täyttämällä on huono vaihtoehto, josta ei ole pysyvää hyötyä. Vaikka tämä tiedetään maakunnissa, puutteellisen määrärahan vuoksi muuta vaihtoehtoa ei ole. Huonokuntoisilla teillä erityisesti kuljetusliikenteessä olevat autot ovat koetuksella, ja sen lisäksi teiden huonokuntoisuus aiheuttaa epämiellyttäviä tilanteita, kun autoilijat pyrkivät pujottelemaan kuoppien välistä.

Viime aikoina on keskusteltu vilkkaasti sen seurannasta, mihin kehitysyhteistyömäärärahoja käytetään. Huono tiedonkulku ja riittämätön seuranta ovat johtaneet siihen, että Suomi on ollut rahoittamassa Afganistaniin vankilaa, jossa epäillään harjoitetun prostituutiota. Tämän tyyppisten ongelmien vuoksi on erittäin tärkeää, että samalla kun tähdätään kehitysyhteistyömäärärahojen nostoon, pidetään huolta myös siitä, että nuo rahat menevät oikeisiin kohteisiin.

Maahanmuuttoviraston henkilöresurssien lisäyksestä huolimatta turvapaikanhakijat joutuvat odottamaan ensimmäistä päätöstään noin vuoden. Jotta käsittelyaika saataisiin laskettua keskimäärin 9 kuukauteen, tarvitaan edelleen 2 miljoonan euron rahoitusta 30 henkilön palkkaamiseen turvapaikka-asioiden käsittelyyn.

Yksilön oikeusturvan toteutumisen kannalta on tärkeää, että tuomioistuineläytöksellä on tehtävää varten riittävät voimavarat ja että ne kohdennetaan oikein. Suomi on saanut viime vuosi-

na lukuisia Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen langettavia tuomioita sillä perusteella, ettei oikeudenkäynti ole tapahtunut ihmisoikeussopimuksen mukaisesti kohtuullisen ajan kuluessa.

Suomen kansallinen ilmasto- ja energiastrategia edellyttää voimakasta panostusta monipuolisiin uusiutuvan energian lähteisiin. Bioenergian tuotannon kasvun turvaamiseksi keskeisintä on panostaa metsäpohjaisen bioenergian tuottamiseen. Tätä edistää tehokkaimmin riittävä rahoitus kestävän metsätalouden kehittämisrahastoon eli Kemera-varoihin. Tämä julkinen tuki ei vääristä kilpailua. Rahoitus parantaa myös metsätalouden tuottoa sekä työllisyyttä erityisesti niillä alueilla, joissa työpaikoista on suurin puute. Kehyspäätöksessä ei ole varauduttu riittävästi Kemera-varojen lisäämiseen.

Metsäteollisuus on maamme teollisuuden keskeinen osa, joka perustuu kotimaisen, uusiutuvan raaka-aineen jalostamiseen. Sen merkitys työllistäjänä, tulojen muodostajana sekä vero- ja vientitulojen tuottajana on erittäin suuri. Metsäteollisuus on syvässä kriisissä, joka jatkuu koko kehyskauden. Valtion panostukset sen toimintaedellytysten turvaajana ovat tärkeitä. Jalostusastetta ja uusia tuotteita on kehitettävä, mikä edellyttää julkista tukea. Metsäteollisuutta rasittavat hallituksen päättämät sähkö- ja polttoaineverojen voimakkaat korottamiset vuodesta 2011 alkaen. Lisäksi metsäteollisuus kokee uhkana sen, että syöttötariffi ja windfall-vero saattavat langeta osittain sen rasitteeksi. Metsäteollisuus ry:n laskelmien mukaan sen energiaverorasitus kasvaa kehyskauden aikana jopa yli 200 miljoonaa euroa vuositasolla. Kun valuuttakurssit eivät suosi suomalaista metsäteollisuutta muutoinkin vaikeassa markkinatilanteessa, ovat sen näkymät huolestuttavat.

Yritysten toimintaedellytykset ovat romahtaneet nopeasti kansainvälisen laman seurauksena. Konkurssien määrä kasvaa ja työttömyys lisääntyy nopeasti. Kehityksen suuntaan ei ole odotettavissa nopeaa muutosta. Hallituksella ei ole kehyskauden ajaksi luotua työllisyys- ja yritystoiminnan turvaamisohjelmaa. Toimintaedellytykset omaavien yritysten selviäminen laman

yli on huomattavasti kannattavampaa kuin uusien yritysten perustaminen laman jälkeen. Työttömyyden päästäminen kasvuun aiheuttaa monenlaisia vakavia ongelmia ja kustannuksia.

Hallitusohjelmassa luvataan varmistaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, erityisesti mielenterveyspalvelujen sekä muiden opiskelupalvelujen, tasa-arvoinen saatavuus. Kehyksissä tämä tavoite ei valitettavasti näy. Hallitus lupaa myös turvata perusopetuksen saavutettavuuden lähipalveluna. Koulujen lakkauttaminen jatkuu kuitenkin taloudellisista syistä ympäri maata ja huomattavasti suuremmassa mittakaavassa kuin ikäluokkien pieneneminen edellyttäisi.

Kehyspäätöksessä esitetään poistettavaksi erityisopetuksen korotettu tuki. Tämä päätös asettaa erityisopetusta tarvitsevat lapset ja nuoret todella heikkoon asemaan ja johtaa erityisopetuksen vielä nykyistä rankempaan alasajoon.

Yleishyödyllisillä ja aatteellisilla yhdistyksillä ja järjestöillä, kuten veljeskodeilla ja urheiluseuroilla, on ollut suuri merkitys koko yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Näitä järjestöjä tullaan tulevaisuudessa tarvitsemaan vielä lisääntyvässä määrin. Huolestuttavaa on se, että monet aatteelliset ja yleishyödylliset yhdistykset saattavat tulla uuden tulkinnan mukaan verovelvollisiksi. Tästä on luonnollisesti ollut kielteisiä seurauksia yhdistyksille. Pidemmällä aikavälillä on vaarana, että tällaisten järjestöjen toiminta lakkaa kokonaan. Hallituksen pitäisi nyt omilla ratkaisuillaan rauhoittaa tilanne niin, että vanha verovapauskäytäntö voisi jatkua.

Yhtiöiden johdon kannustimet ovat herättäneet paljon keskustelua. Tällaiset kannustimet rohkaisevat yrityksen johtoa siihen, että johto palkkion saamisen toivossa ottaa riskejä ja tekee päätöksiä, joista koituu yhtiölle vahinkoa. Käytännössä kannustinjärjestelmä ruokkii siis yrityksen johdon ahneutta. Ruotsissa on ymmärretty kannustinjärjestelmän haitallisuus, ja siellä on siirrytty kiinteään palkkajärjestelmään yhtiöissä, joissa valtiolla on merkittävä osuus yhtiön osakkeista.

Suomi on kerännyt autoverosta arvonlisäveroa, ja EY:n tuomioistuin on todennut tämän veron EU-sääntöjen vastaiseksi. On päätetty,

että väärin peritty vero palautetaan autontuojille. Vero palautetaan kuitenkin automaattisesti vain niille, jotka ovat tuoneet autonsa vuonna 2006 ja sen jälkeen. Tämä päätös loukkaa kaikkia niitä, jotka ovat joutuneet saman virheelisen verotuksen kohteiksi ennen vuotta 2006. Heiltäkin on peritty väärin veroa. Valtio on menetellyt yhtä väärin heidän tapauksessaan kuin vuonna 2006 ylimääräistä veroa maksaneiden tapauksessa. Valtio perustelee päätöstään sillä, että muutoksenhaku aika on kolme vuotta. Tämä ei kuitenkaan tee ennen vuotta 2006 väärin perittyä veroa lailliseksi, vaan se on ja pysyy EU-sääntöjen vastaisena verona. Oikea ratkaisu olisi, että kaikille, jotka ovat maksaneet arvonalisäveroa autoverosta, palautetaan valtion taholta oma-aloitteisesti heidän maksamansa ylimääräinen vero riippumatta siitä, onko valitusaika autoveropäätöksestä umpeutunut.

Kristillisdemokraattien eduskuntaryhmä on ajanut jo pitkään 0,1 prosentin veroa pörssikaupalle. Perusteluna verolle on esitetty fiskaalisten syiden lisäksi keinottelun hillitsemistä. Yksi merkittävä syy finanssikriisiin oli juuri keinottelu. Sitä tulisi kaikin mahdollisin tavoin hillitä ja rajoittaa. Ehdotusta on vastustettu lähinnä väitteellä, että tämäntyyppinen arvopaperikauppa siirtyisi kokonaan Suomesta pois, mikäli se tulisi veronalaiseksi. Näin saataisikin tapahtua, mikäli vero olisi suurehko ja mikäli Suomi olisi ainoa maa, jossa pörssikauppa kuuluu verotuksen piiriin. Nyt kuitenkin yhä useammassa maassa peritään ns. pörssiveroa tai sitä ollaan suunnittelemassa.

Yritysten rahoitustilannetta tulisi helpottaa muuttamalla säännöksiä vahvistetun tappion vähentämisestä. Voimassa olevan lain mukaan se voidaan tehdä vain tulevien vuosien voitoista. Monessa maassa on otettu käyttöön niin sanottu "carry back" -järjestelmä, jonka mukaan tappio voidaan vähentää edellisten vuosien vahvistetuista voitoista. Yrittäjäjärjestöt ja EK pitää tällaisen lainsäädännön muuttamista tässä tilanteessa erityisen tärkeänä. Sen avulla rahoitusvaikeuksiin joutunut yritys voisi selviytyä pahimman kriisin yli. Veronsaajan menetys rajoittuisi sellaisissa tapauksissa korkokustan-

nuksiin. Verrattuina niihin kuluihin, kun yritys ajautuu konkurssiin, tappioiden vähentämisen yksityiskohtien muuttamisesta aiheutuvat kulut ovat huomattavasti alhaisempia.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan, että selon-
teon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto:

Verotus

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus korjaa verotuksen rakennetta niin, että se olisi sosiaalisesti oikeudenmukaisempi, edistäisi työllisyyttä, ohjaisi kansalaisten kulutusta terveellisempään ja ympäristöystävällisempään suuntaan sekä poistaisi ilmeiset epäoikeudenmukaisuudet eri kansalaisryhmien välisessä verotuksessa, kuten esimerkiksi tasoittaisi työttömien ja omaishoitajien ankaramman verotuksen verrattuna ansiotuloa saavien verotukseen.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus pitää huolta siitä, että kaikille, jotka ovat maksaneet arvonalisäveroa autoverosta, palautetaan valtion taholta oma-aloitteisesti heidän maksamansa ylimääräinen vero riippumatta siitä, onko valitusaika autoveropäätöksestä umpeutunut.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet hyvinvointipalvelujen rahoituspohjan vahvistamiseen palauttamalla ns. pörssiveron ja lisäämällä lyhytaikaiseen omistamiseen perustuvaa myyntivoiton verotusta.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa selkeät määräykset yleishyödyllisten yhteisöjen ja järjestöjen asemasta niin, että vuosikymmeniä voimassa ollut näitä yhteisöjä ja järjestöjä koskenut verovapauskäytäntö voisi jatkua.

5. Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen, jonka mukaan elinkeinotoiminnan ja maatalouden verovuoden tappiot voidaan jatkossa vähentää kolmen edellisen verovuoden elinkeinotoiminnan ja maatalouden tuloksesta tai seuraavien 10 verovuoden elinkeinotoiminnan tai maatalouden tuloksesta sitä mukaa kuin tuloa syntyy.

Työllisyys ja elinkeinot

6. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii metsäteollisuuden toimintaedellytysten parantamisohjelman ja sen osana ottaa uudelleen harkittavaksi ne veroratkaisut, jotka uhkaavat lisätä kohtuuttomasti metsäteollisuuden säilymistä maassamme.

7. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii viipymättä kehyskauden kattavan työllisyys- ja yrittäjyysohjelman ja tuosen selontekona tai tiedonantona eduskunnan käsiteltäväksi.

8. Eduskunta edellyttää, että hallitus osoittaa kehyskaudelle vuosittain kaksinkertaistuvan määrärahan Kemera-varoihin.

9. Eduskunta edellyttää, että hallitus tulee työttömien määrän nopean kasvun vuoksi lisäämään työttömyyden lievittämiseen tarkoitettuja määrärahoja samalla, kun se pitää huolen työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresursien riittävydestä.

10. Eduskunta edellyttää, että hallitus selkiyttää omistajapolitiikkaansa niin, että yhtiöissä, joiden osakkeista suuri osa on valtion omistuksessa, luovutaan johdon kannustin- ja optiojärjestelmistä ja siirrytään kiinteään palkkajärjestelmään.

11. Eduskunta edellyttää, että hallitus esittää ympäristöpolitiikan tutkimukseen, suunnitteluun ja toimeenpanoon lisävaroja.

Sosiaali- ja terveysasiat sekä koulutus

12. Eduskunta edellyttää, että hallitus esittää kuntien valtionosuuksien korottamista.

13. Eduskunta edellyttää, että hallitus pitää kiinni kehitysyhteistyömäärärahojen määrästä niin, että 0,7 % BKT:sta tulee jatkossakin olemaan Suomen tavoitteena.

14. Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, erityisesti mielenterveyspalvelujen sekä muiden opiskelijapalvelujen, tasa-arvoisen saatavuuden.

15. Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu suunnitelmastaan poistaa erityisopetuksen korotettu tuki.

Kustannuksia säästävät esitykset

16. Eduskunta edellyttää, että hallitus varaa riittävästi määrärahaa tie- ja rataverkoston kunnossapitoon niin, ettei niiden taso pääsisi laskemaan.

17. Eduskunta edellyttää, että hallitus pitää huolta selkeän suunnitelman tekemisestä siitä, miten ulkomailla sijaitsevat lähetystöt siirretään vuokratiloista omistuksessa oleviin tiloihin niissä maissa, joissa on tarkoitus pysyä pitkään.

18. Eduskunta edellyttää, että hallitus esittää lisää määrärahaa turvapaikanhakijoiden hakemusten käsittelyajan lyhentämiseen niin, että käsittelyaika olisi yhden tapauksen kohdalla korkeintaan 6 kk.

VaVM 9/2009 vp — VNS 3/2009 vp

Vastalause 3 /kd

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 2009

Bjarne Kallis /kd